

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Sammelhandschrift - Cod. Aug. perg. 18

[S.l.], [1. Drittel des 9. Jh.]

De dominica orationes cum explanationes

[urn:nbn:de:bsz:31-1718](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-1718)

et tollit humilia bitur. & qui se humiliat exaltabit
Que nos fit dilectissimi qui diuinam lectionem
discentes. post qua cognouimus adorationem
qualiter accedere debeamus doctore dno quid
oremus. sic inquit orate.

Pater noster qui es in celis. sci fideatur no in
tuum. Adueniat regnum tuum. fiat uo
lun rastua sicut in celo & in terra. Panem
nostrum cotidianum da nobis hodie. Et di
mitte nobis debita nostra. sicut & nos dimitt
imus debitoribus nostris. Et ^{paucis} ne nos inducas
in temptationem. sed libera nos a malo.

An te omnia pacis doctor at que unitatis
magister. singillatim noluit & priuatim
preces fieri. ut quis cumq; precatur pro se
tantum precatur. Non dicimus enim pat
rem qui in celis. nec panem meum danos hodi
e. nec dimittit tibi tantum unus quisq; debi
tum postulat. aut in temptationem non in
ducatur. at que a malo liberetur pro se solo
rogat. publica est nobis & communis oratio.
& quando oram. non pro uno sed pro popu
lo toto oramus. qui a totus populus unum
sumus. **D**is pacis & concordie magister
qui docuit unitatem sic orare unum pro
omnib; uoluit. quomodo in unum omnes
ipse postulat. Hanc orationis legem
seruauerunt tres pueri in camino ignis
inclusi. consonantes in prece & spu con
sentione concorditer declarantes. scriptu
re diuine fide. & dum docent quomodo
oraerint. tales dat exemplum quod imi
tari in precibus debeamus. ut tales esse
possimus. Tunc inquit illi tres quasi
& uno ore hymnum canebant & bene
dicebant dm. Loquebantur quasi & u
no ore. & nondum illos xps docuerat ora
re. & idcirco orantibus impetrabilis fuit
& efficax sermo quia pro merebatur dm
pacifica & simplex. & spiritalis oratio.

Sicut & apostolos cum discipulis inuenimus
post ascensu dno orasse. Erant inquit p seue
ra omnes unanimes in oratione cum
multi eribus. eum & maria que fu erit ihu
mater & fratrib; eius. Perseuerabant
in oratione unanimes orationis sue. in
stantiam simul & concordiam declaran
tes. Qui adf. qui in habitate facit uniani
mes in domo non admittit in diuinam
& adfernam nisi apud quos e uniani
mis oratio. Qualiter aut fit dilectissi

mi dominica sacramenta qua multa que
magna bre uiter in sermone collecta.
sed in uirtute spiritaliter copiosa. Ut nihil
omnino pretermissum sit. quod non in
precibus & orationib; nostris celestis doc
trine compendio comprehen datur.

Sicut orate. Pater noster qui es in celis et
homo no uis re natus. & de suo p eius gratia
restituus. pater primo in loco dicit. qua filius
iam esse cepit. In sua propria uenit. & sui eum
non receperunt. Quot quot aut receperunt
eum. dedit eis potestatem ut filii di fierent.
qui credunt in nomine eius. Qui ergo cre
dit in nomine eius. & factus est filius di. hic
debet incipere ut & gratias agat. & profite
atur sedi filium dum nominat sibi patrem
esse. ccelis dm. Et ostendit quoq; inter
primu statum natiuitatis suae uerba re
nuntiasse se terrene & carnali patri
& matri solum nosse se & habere cepisse
qui sit in celis. sicut scriptum est. Quid dicit
patri & matri non nouit. & filios suos
non ignouerunt. hic ista dixerunt precep
tatua. & testamentu seruauerunt.

Item dicit in euangelio suo precipit. ne uocemur
nobis patrem in terra. quod sit scilicet
& nobis unus pater qui est in celis. Et disci
pulo qui mentionem defuncti patris
fecerat respondit. Sine motu motuos
suis sepeliant. Dixerat enim patrem suum
motuum. cum sit credentium patrum

Ne hos solum fit dilectissimi animaduert
tere debemus. quod appellamus patrem
quisit in celis. sed conuigimus & dicimus
pater noster. Idem eorum qui p eum scifica
ti & gratias pti natiuitate reparati
filii di esse ceperunt. Quae uox uideor
& iam perstringit & pcutit. qui xpm sibi per
phetas admuntiatum & ad se prius missum.
non tantum spreuerunt infideliter. sed
& crudeliter necauerunt. Quia iam non pa
trem dm uocare. cum dm eos confundat
& roclarguit dicens. Uox de diabulo pa
tre estis. & concupiscen tias patris uestri
facere uultis. Ille enim homicida fuit ab
initio. & in ueritate non stetit. quia ueri
tas non est in illo. Et p eam propheta
dis clamat indignans. Filios generauit
& exaltauit ipsi aut me spreuerunt. Ego
nouit bos possessorem & asinus pte sepe
dm sui. israhel aut me non cognouit. & popu

lur me non intelliget. Uegentur peccatum populur
 plenus delictis. sicut enim nequam. filii scelesti. dere-
 liquisti dnm. & ad indignationem misisti sem
 israhel. Iniquorum & probatione xpi. am
 quando oramus. pater noster dicimus. quia
 noster ee coepit & non iudeorum. qui eum re-
 liquerunt ee desunt. Nec peccator populur
 potest ee filius. sed quibus remissio peccatoru
 datur. eis filiorum nomen adscribitur. eis
 accer nitur. repro mittitur. dno ipso do-
 cente. Omnis qui facit peccatum seruus est.
 seruus aut non manet in domo in aeternum.
 filius uero manet in aeternum. Quanta aut
 dmi indulgentia. quanta circa nos dignatio
 nis eius & bonitatis ubertat. Ut sic nos uolue-
 rit orationem celebrare in conspectu di. ut
 dmi patrem uocemus. & ut o xps di filius. sic
 & nos di filii nuncupemur. Quod nemo nos-
 trum in oratione audeat adtingere. nisi
 ipse nobis sic permisisse orare. Meminisse
 itaq. frs dilectissimi & scire debemus. quan-
 do patrem dmi dicimus. quasi filii di agere
 debemus. Ut quomodo nos nobis placemus.
 placemus deo patri. sic sibi placeat & ille
 de nobis. Non uersemur quasi in templis ut
 dmi in nobis consistat habitare. nec sit dege-
 neratus noster ab spu. Ut qui spiritalis & ce-
 lestis ee cepimus. non nisi spiritalia & cele-
 stia cogitemus & agamus. Quia & ipse dms ds dix.
 eos qui clarificant me clarificabo. & qui me
 spernit spernetur. Beatus quoque aposto-
 lus paulus in epistola sua ponit & dicit
 Non estis uri. empti enim estis p dno magno.
 glorificate & postate dnm in corpore uru.
 Post hoc dicit. Sci ficetur nomen tuum.
 Non quod optemus do ut sci ficetur orationib;
 nostris. sed quod pdimus ad do ut nomen eius
 sci ficetur in nobis. Ceterum a quo di sci fi-
 catur qui ipse sci ficat. sed quia ipse dixit.
 sci estote quod & ego scis sum. Id pdimus & ro-
 gamus. ut qui in baptismo sci ficati sumus.
 in eo quod ee coepimus perseueremus.
 Et hoc coti die deprecamur. Opus e enim
 nobis coti diana sci ficatio. ut qui coti die
 delinquimus. delicta nostra sci ficatione
 assidue purgemus. Quae aut sit sci fi-
 catio que nobis de di dignatione confertur
 apostolus p dicit dicens. Neque forni-
 cari. neque idolis seruiemus. neque adul-
 teri. neque molles. neque masculorum
 appetitores. neque fures. neque fraudu-

lenti. neque ebrios. neque malehici. neque
 raptores. regnum di non consequentur.
 Et haec quidem fuistis. sed sci ficati estis in no-
 mine dmi nri ihu xpi & spu di nostri.
 Sci ficator dicit in nomine dmi ihu xpi & spu
 di nri. Hae sci ficatio ut in nobis perma-
 ne at oramus. & qui adhuc & iudee noster sanato
 ase & uiuificato comminatur. iam non de-
 linquit. nequidem de totus fiat. Hanc con-
 tinuis orationib; precem faciemus. hoc dieb;
 ac noctib; postulamus. ut sci ficatio & uiuifi-
 catio que de di gratia sumitur ipsius pro-
 tectione seruetur. Seq in oratione
 Adueniat regnum tuum. Regnum & iam
 di representat nobis pdimus. sicut & no-
 men eius ut in nobis sci ficetur postulamus.
 Nam ds quando non regnat aut apud eum
 quando incipit. quod & semp fuit & esse non
 desinit. Nostrum regnum pdimus adue-
 nisse ad do nobis re promissum xpi sanguine
 & passione adque situm. Ut qui in seculo an-
 te seruiimus xpo dominante regnabimus.
 sicut ipse pollicetur & dicit. Venite benedic-
 ti patris mei. percipite regnum quod uobis pa-
 ratum est. A origine mundi. Potest uero frs
 dilectissimi & ipse xps esse regnum di. quem
 uenisse coti die cupimus. cuius aduentus
 ut cito nobis representetur oramus.
 Nam cum resurrexerit ipse sit. qua in ipso re-
 surgimus. sic & regnum di potest ipse intelle-
 gi. quia in illo regnatus sumus. Bene aut reg-
 num di pdimus id e regnum celeste. quia est
 & ter restre regnum. Sed qui renunciauit
 iam seculo. maior est & honorib; eius & regno.
 Et ideo qui se do & xpo dicaunt. non terrena
 sed celestia regna desiderant. Continua aut
 oratione & prece cpas e. ne excidamus a reg-
 no celeste. sicut iudei. quibus hoc prius pro-
 missum fuerat & exciderunt dno mani-
 festante & probante. Multi inquit ueniunt
 ab oriente & occidente. & discumbent cum
 habraham & isaac & iacob in regno ce-
 lesti. filii aut regni iudei erant. quando & filii
 di ee perseuerabant. Postquam cessauit
 sup illos nomen patris nri. cessauit & reg-
 num. Et ideo xpi. am qui in oratione ap-
 pellare patrem dmi cepimus. nosse & ut
 ueriat nobis regnum di oramus. addimus
 quoque & dicimus. Fiat uoluntas tua

sicut in celo & in terra. Non ut deus faciat quod uult. sed ut nos faciamus quod deus uult. Nam deus qui obsequatur quo minus per omnia nitamur ad que accipit deus obsequatur. oramus & precamur ut fiat in nobis uoluntas dei. Quis ut fiat in nobis opus est diuinitate. id est ope eius & protectione. Qui a nemo suis uiribus fortis est. sed deus indulgentia & misericordia tutus est. Denique & deus in firmitatem hominis quem portabat ostendens ait. pater si fieri potest transeat a me calix iste. & exemplum discipulis suis tribuens. ut non uoluntatem suam sed dei faciant addidit dicens. Uerum tamen non quod ego uolo sed quod tu uis. Et alio loco dicit. non descendi de celo ut faciam uoluntatem meam sed uoluntatem eius qui me misit. Quod si filius obaudiuit ut faceret a patris uoluntatem. quanto magis seruus obaudiat deo debet ut faciat deus uoluntatem. sicut in opuscula sua iohannes quo quo ad faciendam uoluntatem dei hortatur & in seruus dicens. Iohanne diligere mundum neque ea que in mundo sunt. si quis diligere mundum non est caritas patris in illo. Quo omne quod in mundo est. concupiscentia carnis est. & concupiscentia oculorum & ambitio seculi. Quis non est a patre sed & concupiscentia mundi. Et mundus transibit & concupiscentia eius. Qui autem fecerit uoluntatem dei manet in aeternum. quo modo & deus manet in aeternum. Qui in aeternum manere uolumus. dei qui in aeternum est uoluntatem facere debemus. Uoluntas autem dei quam xpi & fecit & docuit. humilitas in conuersatione. stabilitas in fide. uerecundia in uerbis. in factis iustitia. in operibus disciplina. In iuriam facere non nosse. & factam posse tolerare. Cum fratribus pacem tenere. deum toto corde diligere. Amare in illo quod pater est. timere quod deus. xpo omnino nihil preponere. qui a nec nobis ille quis quam preposuit. Caritati eius inseparabiliter adherere. cruci eius fortiter ac fidenter assistere. Quando de eius nomine & honore certamen est. & habere in sermone constantiam qua confitemur. in questione fiduciam qua congregamur in morte. patientiam qua coronamur. Hoc est. coheredem xpi uelle esse. hoc est preceptum dei facere. hoc est uoluntatem patris implere. Fieri autem precamur uoluntatem dei in celo & in terra. quod utrumque ad conseruationem nostre in celum uitae postulat & salutis. Nam cum corpus terrenum & spiritum possideamus. in celo ipsa terra & celum sumus. & in utroque

ide & corpore & spiritu ut diuinitas fiat oramus. Est enim in terra carne & spiritu conclusa ratio & diuinitas. aduersus se in uicem congressio ut non quis uolamus ipsa faciamus. Nam spiritus celestis & diuina quisrit. caro terrena & sensibilia concupiscit. Etideo precamur in terra ista ope & consilio dei concordiam fieri. ut dum & spiritu deus ne uoluntas dei geritur. quis per eum renata est. anima seruetur. Quod aperte atque manifeste apostolus paulus sua uoce declarat. Caro inquit concupiscit aduersus spiritum & spiritus aduersus carnem. haec enim in uicem aduersantur sibi ut non quis cumque uult ipsa faciat. Manifesta autem sunt opera carnis. quae sunt adulteria. fornicationes & immundities spiritus istius idolatrie ueneficie homicidia inimicitiae contentiones animositates. pro uocatione simultates. dissensiones hereses inuidiae. ebrietas commensationes & haec similia. quae talia agunt regnum dei non possidebunt. Fructus autem spiritus est caritas gaudium pax. magnanimitas. fides mansuetudo continentia castitas. Et idem eo cotidiana in more continuis orationibus hoc precamur. & in celo & in terra uoluntatem circanos dei fieri. haec est uoluntas dei ut terrena celestibus cedant. spiritalia & diuina preualeant. Potest & sic intellegi fit dilectus simi ut quo mandat & monet deus & iam inimicos diligere. & pro his quoque qui nos predeantur orare. Precamur & pro illis qui adhuc terreni sunt. & nec dum celestes esse coeperunt. ut circa illorum uoluntas dei fiat. quam xpi hominem conseruando & redintegrando per fecit. Nam cum discipuli ab eo non iam terra appellarent sed saltem & apostolus paulus primum hominem uocem de terra limo. secundum uero de aelo. Merito & nos qui esse debemus patri deo similes. qui solem suum orare facit super bonos & malos. & pluit super iustos & iniustos. Sic xpo monente oramus & petimus ut precem pro omnium salute faciamus. Et quomodo in celo id est in nobis per fidem nostram uoluntas dei facta est ut essemus de celo. ita & in terra hoc est in illis credentibus fiat uoluntas dei. Ut qui adhuc sunt prima natiuitate terreni incipient esse celestes & aqua & spiritu nati. Procedente oratione postulamus & dicimus. Panem nostram cotidianum da nobis hodie. quod potest & spiritaliter & simpliciter intellegi. quia & uterque intellegitur utilitate diuina proficit ad salutem. Nam panis uitae xpi est. & panis hic omnium non est. sed nostre. Et quomodo dicimus pater noster

qui a intellegentium & credentium pater e
sic de panem nrm uocamus. quia xpi eorum qui
corpus eius con tingimus panis e. Hunc aut
panem dari nobis cotidie postulamus. ne
qui in xpo sumus & caritatem cotidie ad
cibum salutis accipimus. inter cedente aliquo
gram ore delicto. dum absentes & non communi
citer a celeste pane prohibemur. xpi cor
pore separemur. ipso predicante & dicente
Ego sum panis uitae qui de celo descendit qui
edent de meo pane uiuunt & macerantur.
Panem aut quem ego dedero caro mea est
pro seculi uitae. Quando ergo dicit in euer
num uiuere si quis de eius edent pane.
manifestum est eos uiuere qui corpus eius
attingunt & de charitatem iure communi
tionis accipiunt. Ita contra timendum est
& orandum. ne dum quis abstentus separatur
a xpi corpore maneat a salute. Commi
nante ipso & dicente. nisi edentis carnem
filii hominis & biberitis sanguinem. non ha
bebitis uitam in uobis. Et ideo panem nrm
ide xpm dari nobis cotidie petimus. ut qui
in xpo manemus & uiuimus. a sanctificatione ei
& corpore non recedamus. Potest uero & sic
intellegi. ut qui seculo renuntia uimus & di
uitias eius & pompas fide gratiae spiritalis ab
icimus. cibum tantum nobis petimus & uidet.
Quando instruat dnr & dicat. quoniam renun
ciat omnibus que possidet. non potest nisi disci
pulus ee. Qui aut xpi coepit ee discipu
lus. secundum magistrum sui uocem renuntians
omnibus. diurnum debet cibum petere.
nec in longum desideria petitionis exten
dere. ipso iterum dno prescribente & di
cente. Nolite in crastinum cogitare.
crastinus enim dies cogitabit sibi. sufficit
enim dies malitia sua. Merito ergo xpi
discipulus uidet sibi in diem postulat. qui
de crastino cogitare pro hibetur. Qui
a & contrarium sibi summum fit & re
pugnans. ut quera omnia quimus in seculo
diu uiuere. qui per securitatem regni
di uelociter aduenire. Sic & beatus
apostolus paulus monet formans & corro
borans spei nrae fidei firmitatem. Nihil
inquit intulimus in hunc mundum. uerum
nec auferre possumus. habentes itaque
uictum & regum enim contenti sumus. Qui
aut uolunt diuites fieri. incident in temp
tationem & in scapula & desideria multa.

5
17
quae mergunt hominem in interitum. Radix enim
omnium malorum est cupiditas. quam quidam ap
pe tentes naufragi uerunt a fide & in seruerunt
se doloribus multis. Donec non tantum con
temnenda ee. sed & periculosa ee diuitias.
Ilic ee radicem malorum blandientium ce
ritatem mentis humane. occulta deceptio
ne fallentium. Unde & diuitem stultum secu
la res copias cogitantem & seque uberantium
fructuum largiter iactantem. redarguit dnr
dicens. Stulte hac nocte ex postulatur anima
tua. quis praeparasti cuius erunt. Laedabatur
stultus infructibus ipsa nocte mortiturus & cui
uita iam de erat. uidetur habundantiam cogita
bat. Contra aut dnr pfectum & consummatum
docet fieri. qui omnibus suis uenditis. at que in
usum pauperum distribuit. thesaurum sibi con
dat in caelo. Eum dicit posse se sequi. qui &
gloriam dominice passionis imitari. qui &
perditur & sine cinetur. nullis laqueis rei famili
aris inuoluitur. Sed solutus ac liber. facultate
res suas. addm ante praemissas. ipse quoque. com
tatur. Ad quod ut possit unusquisque nrm
parare se debeat. sic dicit orare. & de orationis
lege qualis ee debeat noscete. Neque enim
de ee cotidianus cibum potest iusto. cum scriptum
sit. Non occidit fame dnr animam iustam. & ite
rum. In uentris sui & senis & non uidi iustum
dere lidum. neque semen eius querentem pa
nem. Item dnr promittit & dicat. nolite co
gitare dicentes. quid edemus. aut quid bibemus.
aut quo uestimur. haec enim nationes querunt.
scit enim pater ur. quia horum omnium indi
ge tis. Querite primum regnum & iustitiam
di. & haec omnia ad ponantur uobis. Quos ten
tibus regnum & iustitiam di. omnia pro mit
tit adponi. Nam cum di sint omnia. habent
dm nihil deest. si do ipse non desit. Sic da
niel in leonum lacu iussu regis in cluso.
Prandit diuitus procuratur. & inter feras e
suri enter & parcentes. homodi pas citur.
Sic altus & elias in fuga & solitudine. cor uis
in ministrantibus in persecutione nutritur.
At quem agne malitis de rostanda est crude
litas. ferre par cunt. aues par cunt. & homines
in fidantur ac serunt. Post haec pro pecca
tis nostris precamur dicentes. Et remit
te nobis debita nostra sic & nos remittimus
debitoibus nostris. Post subsidium cibi peti
tur & uenia delicta. ut qui ad lo pas citur in do
ui uat. Nec tantum praesenti & temporali uitae

sed etiam & erne consolatur. ad quam ueniri po-
 test si peccata donentur. Quae debita dñs
 appellat sicut in euangelio suo dicit. dimisi ti-
 bi omnem debitum quia me rogasti. Quam
 necessariae autem. quam prouidenter ad-
 mone mur. quod peccatores sumus. qui pro
 peccatis rogare conpellimur. Ut dum indul-
 gentia de dō petitur. con fessio sup animus re-
 cor de tur. Ne quis sibi quasi innocens place-
 at. & se extollendo plus percat instruitur. & do-
 cetur peccata se cotidie. pro peccatis iubetur
 orare. Sic deniq; & iohannes in epistola sua
 monē dicens. si dixerimus quia peccatum non
 habemus nos ipsos decipimus & ueritas in no-
 bis non ē. si aut confessi fuerimus peccata
 nostra. fidelis & iustus est dñs. qui nobis pec-
 cata dimittit. In epistola sua utrumque
 conplexus est. quod & rogare pro peccatis debe-
 amur. & impetremus indulgentiam cum roga-
 mur. Ideo & fidelem dixit dñm ad dimit-
 tendam peccata. fidem pollicitationis suae
 referuamtem. Quia qui orare nos pro debitis
 & pro peccatis docuit. paternam misericordi-
 am promisit & ueniam securitatem; Adiunxit
 plane & ad didit legem certam. Nos condi-
 tione & sponione constringens. ut sic nobis
 dimittit debita postulemus secundum quod
 & ipsi debitoribus nr̄is dimittimus. Scien-
 tes in peccare non posse quod pro peccatis
 peccamus. nisi & ipsi circa peccatores nr̄os
 paria fecerimus. Idcirco alio in loco.
 In qua mensura mensi fueritis. in ea remitte-
 tur uobis. & qui seruus post dimissum sibi
 ad hō omnem debitum. conseruo suo noluit
 ipse dimittit se in carcerē religatur.
 quia indulgere conseruo suo noluit. quod
 sibi a domino indul tam fuerat amissit.
 Quae adhuc xps̄ fostrus in preceptis suis
 maiore censurę suae uigore proponit.
 Cum iste tentis inquit adorationem re-
 mit tite si quid habetis aduersus aliquē.
 ut & pater ur̄ qui in celis est remittat
 peccata uobis. Si aut uos non remis-
 tis. neq; pater ur̄ qui in celis est remittet
 uobis peccata ur̄a; Excusatio nulla tibi
 in die iudicii. sup ē. cum secundum tuam
 sententiam iudicetis. & quod ipse feceris
 hoc & ipse patietis. Pacificos autem
 & concordatq; unanimes in domo sua
 dñs precepit. & quales nos fecit secum. una
 natiuitate. & tales uult renatos per se

uerare ut qui filii di eē coepimus. in di pace
 mane amur. & quib; sp̄s unus ē. unus sit &
 animus & sensus. Sic nec dñs sacrificium
 recipit dissidentis. & ab altari reuertit
 tem. prius frat̄s reconciliari iubet. ut pa-
 cificis precib; & dñs eē possit pacatur.
 Sacrificio dō maior ē pax nr̄a & fraternā
 concordia. & unitate patris & filii & sp̄s
 sc̄i pleps adunata. Neque enim in sacrifici-
 is que ab abel. & cam primi homines offerbant.
 munera eorum dñs sed corda intuebatur. ut
 ille placere in munere. qui placere in cor-
 de. Abel pacificus & iustus dum dō sacri-
 cat. innocenter docuit & alias. quando ad al-
 tare iniquas offerunt sic uenisse cum di timo-
 re. cum simplici corde cum lege iustitiae.
 cum concordia & pace. Merito ille dum
 in sacrificio di talis ē. ipse post modum sa-
 crificium dō factus est. ut martirum dō pri-
 mus ostendens in tate sanguinis sui glo-
 riā dominicam passione. quid iustitiā
 di habuerat & pacem. Tales deniq; ad hō
 coronantur. tales in die iudicii ad hō uin-
 dicabuntur. Ceterum discordans & dis-
 sidentis. pacem cum frat̄ibus non habens
 ter. secundum quod beatus apostolus & scrip-
 tura sc̄a testatur. Nec si pro nomine xpi
 occisus fuerit. crimen dissensionis frater-
 ne poterit euadere. Quasi cū scriptū ē.
 qui fratrem suum odit homicida ē. nec
 ad regnum celo rum perueniet. aut cum
 xpo uiuit homicida. Non potest eē cū
 xpo. qui imitator maluit eē iude quam
 xpi. Quale delictum ē. quod nec baptis-
 mo sanguinis potest abluī. quale crimen est
 quod nec t̄p̄o non potest expiari. Illud quoq;
 necessariae monē dñs ut oratione dicamus.
 Et ne patiaris induci nos in temptationem.
 Qua in parte ostenditur nihil contra nos ad-
 uersarium posse. nisi dñs ante per misse-
 rit. Ut om̄i uoluntate. obsecratio ad dñm
 uo. at que in terra ha cantatur. Ut qui
 cantatur. quando in tempta-
 tionibus nr̄is nihil liceat nisi potes-
 tas inde tribuatur. Probat scriptura diuina
 quod dicit. Uenit nabochodonosor rex ba-
 bilonie in iherusalem. & expugna bat eam.
 & dedit eam dñs in manus eius. Datur enim
 potestas aduersus nos malo secundum nos-
 tra peccata sicut scriptum est. Quis de-
 dit in die reptionem iacob. & ira hel his

7
17
qui praedebantur illis nonne deus cui peccauerunt. & noluerunt in uis eius ambulare. neque audire legem eius. & super duxit super porram animationis suae. Et iterum salomonem peccantem. & a preceptis atque a uisus domini recedentem positum est. Et exiit autem dominus sathanan ipsi salomoni.

Potestas uero aduersum nos dupliciter datur. ut ad poenam cum delinquimus ut ad gloriam cum probamur. sicut de iob factum uideamus manifestante domino & dicente.

Ece omnia quaecumque habet in manu suas dedit. sed ipsum caue ne tangas. Et dominus in euangelio loquitur tempore passionis suae. nullam habere potestatem aduersum me. nisi datum est tibi de super. Quando autem rogamus ne in temptationem ueniamus. admonemur in firmitatis & in breuitatis nostrae. Dum si rogamus ne quis se insolenter extollat. ne quis sibi superbe atque interroganter aliquid adsumat. Ne quis autem confessionis aut passionis gloriam suam ducat. cum dominus ipse humilitatem docens dixerit.

Uigilate & orate ne in ciuitatis in temptationem. spiritus qui dem promptus. caro autem in firma. Ut dum praecedat humilis & submissa confessio & datur totum deo quidquid simpliciter cum timore & honore dicitur. ipsius pietate prestetur. Post ista omnia in con summatione orationis uenit clausula. uniuersas preces nostras collecta breuitate concludens. In nouissimo enim ponimus. Sed libera nos a malo.

Conprehentes cuncta aduersa quae contra nos in hoc mundo molestantur in misericordiam. a quibus potest esse firma tutela si nos deus liberet. si de precantibus atque implorantibus operam suam prestet. Quando autem dicimus libera nos a malo. nihil remanet quod ultra adhuc debeat postulari. quando semel protectione dei aduersum malum precamur. Quae impetrata contra omnia quae diabolus & mundus operantur. securi sumus & tuti. Quis enim ex seculo malus est. cui in seculo datur torrens. Quid mirum fratres dilectissimi. si oratio talis est quam docuit. qui magister tero suo omnem precem nostram salutarem sermone breuiavit. Hoc iam per esaiam propheta fuerat ante praedictum. cum plenius spiritu deditate accipiente loqueretur. Verbum consumans & breuians

iustitiam. quod sermo noster breuiatum facit & dominus in toto orbe terrarum. Nam cum de sermone dominus noster ihesus christus omnibus uenisset. & colligens doctor pariter & indoctor. omni seculi atque aetati precepta salutis edidisset. preceptorum suorum fecit grande conpendium. ut in disciplina celesti dicentium memoria non laboraret. sed quod esset simplici fidei necessarium uelociter discere. Sic cum doceret quid sit uita aeterna sacramentum uitae. magna & diuina breuitate complexus est dicens. Haec est uita aeterna. ut cognoscat te solum deum & quem misisti ihesum christum. Item cum de lege & prophetis precepta prima & maiora decerneret. Audi inquit israhel. dominus deus tuus dominus unus est. Dilige dominum deum tuum de toto corde tuo. & de tota animata tua. & de tota uirtute tua. hoc est primum. & secundum mandatum simile huius. dilige proximum tibi tamquam te ipsum. In his duobus preceptis tota lex pendet & prophetae.

Et iterum. quaecumque uolueritis ut faciant uobis homines bona. ita & uos facite illis. haec est enim lex & prophetiae. Nec uerba tantum sed & factis dominus ora re nos docuit. ipse orans frequenter & deprecans. & quid nos facere oportere. & exempli sui confectione demonstrans. sicut scriptum est. ipse autem fuit sedens in solitudine & orans. Et iterum sicut in montem orare. & fuit pernoctans in oratione dei.

Quod si ille orabat qui sine peccato erat. quanto magis peccato res oportet orare.

Et si ille per totam noctem iugiter uigilans. continuus precibus orabat. quanto nos magis infrequentando orationem debemus nocte uigilare. Orabat autem dominus & rogabatur. non pro se quidem sed pro omnibus precabatur. & pro delictis nostris sicut ipse declarat cum dicit ad patrem. Ece sathanas postulauit ut uos uideat. & quomodo trita cum rogo aut rogauit pro te ne deficiat fides tua. Et post modum pro omnibus deprecatur patrem dicens. Non pro his autem rogo solis. sed & pro illis qui credituri sunt per uerbum ipsorum in me. Ut omnes unum sint sicut tu pater in me & ego in te. ut & ipsi in nobis sint. Magna domini propter salutem nostram benignitas pariter & pietas. ut non contentus quod nos sanguine suo redimeret. adhuc pro nobis amplius & rogaret. Rogauit autem desiderium quod fuerit uide te. ut quomodo unum sunt pater & filius. sic & nos in ipsa unitate maneamus. Ut huius

quoque possit intelligi quantum delinquit, qui unitatem scindit & pacem, cum pro hoc rogauerit dñs, uolens scilicet & plebem suam uiuificare, & cum se in regnum di discor diam non uenire. Quando autem stamus ad orationem fr̄ dilectissimi uigilare & in cubito ad preces toto corde debemus, cogitatio omnis carnalis & secularis abscedat, nec quicquam tunc animas quando id solum cogit & quod precatur. Ideo & sacerdos ante orationem profatione premissa patet fr̄m mentes dicendo: Sursum corda ut dum respondit plebs, habemus addm̄. Admoneatur nihil aliud se quam dñm cogitare debere. Claudetur contra aduersarium peccatorem, & soli dō parcat, nec ad se hostem di tempore orationis adire patiat. Obsequium enim frequenter & pene tunc, & subaliter fallens preces nris, ad o auocet. Ut alius habeamus in corde & aliud in uoce, quando intentione sinceram debet, non uocis sonus sed animus & sensus orare. Que autem segnitia est alienari & capi inoptis cogitationibus, & profanis cum de precariis, qua si sit aliud magis quod debeat cogitare roquam quod cum dō loquerit. Quo modo audirite ad o postulas, cum de ipse non audias. Vir eē dñm memorem tuum cum rogas, quando ipse tui memor non est. Hoc ē ab hoste in motu non cauerit, hoc ē quando oras dñm, maiestate di negligentia orationis offendere, hoc est uigilare oculis & corde dormire, cum debeat xpi anus & cum dormit oculis, corde uigilare. Sicut scriptum ē & per sona ecclesie loquerit in cantico canticorum, ego dormio & cor meū uigilat. Quia propter sollicitudinem & caute a potolus admonet & dicens, Instanter in oratione uigilanter in ea docent scilicet & ostendens eos impetrare quod postulant de dō posse, quos dñs uideat in oratione uigilare. Orantes autem non in fructuosas nec nudis precibus addm̄ ueniant, inefficax petitio est, cum preceatur dñm sterilitas oratio. Nam cum omnis arbor non faciens fructum excidetur & in igne mittatur. Utique & sermo non habens fructum, pro mereri dñm non potest, quia nulla operatione fecundus est. Et ideo scripturae diuina instruit dicens, bona est oratio cum ieiunio & elemosina. Nam quia die iudicii premium pro operibus, & elemosinis reddatur est, hodie quoque ad orationem cum operatione uenienti benignus auditor est. Sic denique cornelius centurio cum oraret & meruit audiri, fuit faciens multas elemosinas implebe & semp̄ orans dñm.

huic circa orationem oranti adstitit angelus, testimonium reddens sui operis & dicens, Cornelii orationes tuas ascenderunt ad memoriam coram dō. Cito orationes addm̄ merita nri operis imponunt. Sic & raphael angelus tibi oranti semper, & semp̄ de precariis testis fuit dicens, Operis di reuelare & confiteri honorificum est. Nam quando orabas tu & sarra, ego obstatuli memoriam orationis uire in conspectu claritatis dñi, & cum sepelires tu mortuū uis simpliciter, & quia non es cunctatus surgere & derelinquere prandium tuum, & abisti & condidisti mortuū, & misisti sum temptare te, & iterum misisti medicare te & sarra in nutum tuum. Ego enim sum raphael unus de septem angelis sc̄is, qui adstitimus & conuersamur ante claritatem di.

Per esaiam quoque, dñs admonet & docet similia contestans, solue inquit omnem nodum in iustitiarum, resoluere suffocationes potentium commertiorum. Dimitte quassatos in requiem, & omnem consignationem in iustitiarum dissipat. Frange esurienti panem tuum, & egenos sine tecto induc in domum tuam, si uideris nudum uesti, & domesticios seminis tui non despicies. Tunc erumpet temporaneum lumentuum, & uestimenta tua cito orientur. De prehibitan te iustitia, & claritas di circum dabit te. Tunc & clamabis & dñs exaudiet te, dum adhuc loqueris dicit & ce adsum, Adesse se se promittit, & audire ac protegere se eos dicit, qui in iustitiarum nodos decore soluerit, & elemosinas circa domesticios di, secundum eius precepta facienter. Dum audiunt quod dñs precepit fieri, ipsi quoque merentur ad o audiri. Beatus apostolus paulus in necessitate pressus audis, a fratribus opera quesierunt, sacrifici di die ē. Saturatus sum inquit recipient ab effudit ea que auobis missa sunt, ad odorem suauitatis sacrificium acceptum & placitum dō. Nam quando qui miseretur pauperibus, dñm fenerat & qui dat minimis dō donat, spiritaliter dō suauitatis odorem sacrificat. De orationibus, in orationibus uero celebrandis inuenimus obseruasse, Cum in clam elo tres pueros in fide fortes in captiuitate uictores horam tertiam sextam, non nam, sacramento scilicet & trinitatis in nouis simis temporibus manifestis habebat. Nam & prima hora interiam ueniens consumatum numerum trinitatis ostendit, Item que ad sextam quarta procedens

de clarat alteram trinitatem. & quando a septi
 ma nona completur per tres horas trinitas
 perfecta numeratur. Quae horarum spatia
 iam pridem spiritaliter determinanter ad
 orationem dei statuitur & legitimis ad precem
 temporibus seruiebant. Mani festecta post
 modum res e. sacramento olim fuisse. quod
 ante sic iusti precabantur. Nam super
 discipulos hora tertia descendit spiritus
 qui gratiam domini & promissionis imple
 uit. Item per horas sexta interdictum super
 us ascendens signo patris & uocedi monen
 tis instructus e. ut omnes ad gratiam dei mitte
 re. cum de in mundis gentibus ante dubita
 re. & dñi hora sexta crucifixus est. ad nona
 peccata nostra sanguine suo abluit. & ut redi
 mere & uindicare ac uiuificare nos possit.
 tunc uictoriam suam passionis perfecit.
 Ubi ut creuerunt diuina beneficia. creuerunt
 & orationum certa mina

Sed nobis fratres dilectissimi preter horas anti
 quitus obseruandas orandi nunc spatia & sacra
 menta creuerunt. Nam & mane orandum. ut
 resurrexerit dñi matutina oratione celebret.
 quod olim spiritus sanctus designabat in psalmis dicens.
 Rex meus & dñs meus quo ad te orabo dñe. mane
 & uidebo. Et iterum per prophetam dñs loqui
 tur dicens. diluculo uigilabunt ad me dicentes.
 eamus & reuertamur ad dñm dñm nostrum.
 Recedente item sole ac die cessante. necesse san
 rursus orandum est. Nam quia xpi sol uerus e.
 & dies uerus. sole a die saeculi recedente. quan
 do oramus & precamur ut super nos lux denuo
 ueniat xpi. precamur aduentum lucis. & seruo
 gratiam prebiturum. Xpm aut dñm dñm
 declarat spiritus sanctus lapis inquit quem reba uerum
 e. dñs canter. hic factus est in caput anguli.
 Adno factum est. & est mirabile in oculis nostris.
 Et iterum. iste est dies quem fecit dñs. & alterum
 & uocandemur in eo. Item quod sol appellatur
 sit. malachi hel propheta testatur dicens. Uobis
 aut quita me ut nomen dñi. orietur sol iustitiae
 & malis eius curatio. Quod si in scripturis scis
 sol uerus & dies uerus xpi e. hora nulla xpi anis
 excipitur. quomni nrae semper de debeat ad o
 rari. Et qui in xpo hoc e. in sole & in die uero sumus.
 insisteremus per totam diem precibus & orationi
 bus. & quando mandilacem decurrens. ac cib. alter
 nis nox reuoluta succedit. nullum de nocturnis
 tenebris ee orantibus damnum potest. quia

95
 filius lucis & nocte dies lux est. Quando enim
 sine lumine est candelum in corde e. aut quan
 do sol. ei & dies non est. cui sol & dies xpi est.
 Qui aut in xpo hoc e. in lumine semper sumus. nec
 noctibus ab oratione cessamus. Sic anna uidua
 sine intermissione rogans semper & uigilans. p
 seuerabat in promerendo do. sicut in euangelio
 scriptum est. Non te ce de bar inquit de templo.
 ieiunius & orati omnibus seruient die ac nocte.
 Uiderunt uel gentiles qui nec dum in luminati sunt.
 uel iudei qui de sero lumine in tenebris reman
 serunt. Non fratres dilectissimi qui in luce sem
 p sumus. qui memini mus & ti memas quid ee
 accepta gratia coeperimus. conputemas noc
 tem pro die. Anbulare nos cre damus semper
 in lumine. non impedia mur a tenebris quas
 eua simus. Nulla sint horis nocturnis pre
 cum damna nulla orationum pigra & igna ua
 dispendia p di indulgentiam recreati spirita
 liter & renati. Imitemur quod futurus sumus
 habituri in regno. sine interuentu noctis solu
 diem. Sic nocte quasi in luce uigilemus. oratu
 ri semper & altum gratias do. hic quo que orare
 & gratias agere non desinamus. EXPLICIT.

INCIPIT ORATIO DOMINICA.

ASCŒ AUGUSTINO EPŒ EXPLANATA;
 PATER NOS TER QUI ES IN CÆLIS
 Cum in omni deprecatione boni uolen
 tia concilianda sit eius quem deprecamur.
 deinde dicendum quid de prece mur. Laude
 illius ad quem oratio dirigetur. sol & boni uolentia
 conciliari. & hoc in orationis principio ponit sol.
 in quo dñs noster nihil aliud nos dicere ius sit.
 nisi pater noster qui es in celis. Quanta dicta
 sunt in laudem dei que p omnes scis scripturas
 uariae lateque diffusa poterit quisq; considerare
 cum legit. Nusquam tam inuenitur precep
 tum populo israhel. ut diceret pater noster. aut
 oraret patrem dñm; sed dñs eis insinuat. ut tam
 quam seruientibus. id est secundum carnem adhuc
 uiuentibus. Hoc autem dico cum mandata legit
 acciperent. que obseruare iubebantur.
 Nam prophete sepe ostendunt eundem dñm dñm
 & tam eo patrem eorum esse potuisse. si ab eis
 mandatis non aberrarent. sicut est illud. Filior
 genus & ex alia u. ipsi autem spre uerunt me.
 Et illud. Ego dixi dñs estis. & filii & cetera omnes. Et il
 lud. Si dñs sum ubi est amor meus. Et si pater
 sum ubi est honor meus. Et alia per multa ubi
 arguantur iudei. quia filii esse peccando noluerunt.

& cepit eis que in propheta dicuntur de futuro
 populo xpi. ano. quod patrem dñi esse habiturum. secun-
 dum illud euangelicum. dedit eis potestatem filios
 di fieri. A postolo autem dicit paulus. Quamdiu
 heres par uulur est. nihil distat a seruo & spm adop-
 tionis nos accepisse. com memorat. in quollamam
 abba pater. Et quo quod uocamur ad adæter nã
 here ditatem ut simus xpi coheredes. & in adop-
 tionem filiorum ueniamus. non est merito rñ
 nostrorum sed gratia dei. Eadem ipsam gratiam
 in orationis principio ponimus cum dicimus
 pater noster. quo nomine & caritas excitatur.
 Quid enim carius filius de be esse quam pater.
 & simplex affectus. cum homines dicunt dō pa-
 ter noster. & quedam in pœrandi presumpcio
 que pœturi sumus. cum prius quã ali quid pœe-
 rimus. tam magnum donum accipimus. ut si na-
 mur dicere pater noster dō. Quid enim iam
 non de filius potentibus. cum hoc ipsum ante de-
 dedit. ut filii essent. postremo quanta cura
 animam tangit. ut quid dicit. pater noster. tan-
 to patre non sit indignus. Si enim quis quã
 plebe iussena torem grandioris adæter ab eo
 ipso patrem uocare permit tatur. sine dubio
 trepidabit. Nec facile audebit cogitare humili-
 tatem generis sui. & opum indigentiam. & plebe-
 iae personæ uilitatem. Quanto ergo magis
 trepidandum est appellare patrem dñi. si tan-
 te sunt labefactante q. sordes in mortibus. ut mul-
 to iustius eas sua conjunctione dñi expellat.
 quam ille senator cuius uis mendiciae gesta-
 tem. Quando qui dem ille hoc contemnit
 in mendico. quo & ipse potest humanarum
 rerum fragilitate deuenire. Dñs autem in
 sordidos mores numquam cadit. & gratias
 misericordie ipsius qui hoc a nobis exigit. ut
 pater noster sit. quod nullo sumptu sed sola
 bona uoluntate conparari potest. Am mo-
 nentur & iam hic diuiter uel genere nobiles
 secundum seculum. cū xpiani facti fuerint non
 supbire aduersus pauperes & ignobiles. quō
 simul dicunt dō pater noster. quod non possunt
 uere ac pie dicere. nisi se fir esse cognoscant.
 Utatur ergo uoce no uita menti populus no-
 uis ad adæter nam hereditatem uocatur & di-
 cat. Pater noster qui est in celis. id est in seip.
 & iustis. non enim spatio locorum contine-
 tur dñs. Sunt autem caeli excellentia quidem
 mundi corpora. sed tamen corpora que non
 possunt ee nisi in loco. sed in celis tam quã
 in superiorib. mundi partib. locus di ee creditur.

meliores meriti sunt auctuarum uita est dō
 uicior. Non enim scriptum est prope est
 dñs & celis hominibus. aut eis qui in mortibus
 habitant. Sed scriptum prope est dñs obtri-
 tis corde quod magis pertinet ad humili-
 tatem. Sed quō ad modum terra appellatur
 est peccator cum ei dictum est. terra es & in
 terram ibis. Si celum iustus e contrario dici
 potest. Iustus enim dicitur. Templum enim
 di rem est quod est iustior. Qua propter in
 templo suo habitat dñs. & sci templum eius sunt.
 recte dicitur qui in celis est qui est in seip. Ead-
 com modatissima ista simili dudo est. ut spita-
 liter tantum inter esse uideatur. inter iustos
 & peccatores. quantum corporaliter. inter
 celum & terram. Cuius rei significande gratia
 cum ad orationem stamus. ad orientem can-
 uertimur. unde celum surgit. Non tamquã ibi sit
 & dñs. quasi ceteras mundi partes deseruerit.
 qui ubiq. presens est. non locorum spaciis sed
 maiestatis potentia. Sed amoneatur animus
 ad naturam excellentiorem se conuertere. id est
 ad dñm. cum ipsum corpus eius quod terrene
 ad corpus excellentius id est corpus celeste
 conuertitur. Conuenit & iam gradibus re-
 ligiosis & plurimum ex pedit. ut omni un sen-
 sibus & par uulorum & magnorum bene senti-
 atur de dō. Et ideo qui uisibilib. adhuc. pulchri-
 tudinibus delectati sunt. nec possunt aliquid in-
 corporeum cogitare. qm necesse est caelum
 profertant terris. Tolerabilior est opinio eorū.
 si dñm quem adhuc corporaliter cogitant. in celo
 potius credant esse quã inter rã. cum aliquan-
 do cognouerint dignitatem anime celeste & iam
 corpus excedere magis eum querant in anima-
 quam in corpore. etiam celesti. Et cum cogno-
 uerint quantum distat inter peccatorum
 animas & iustorum. sicut non audebant cum ad-
 huc carnaliter saperent eum in terra collo care
 sed in celo. sic post ea meliori fide uel intelligen-
 tia magis eum in animis iustorum quam in pec-
 catorum requirant. Recte ergo intellegitur quod dic-
 tum est. Pater noster qui est in celis. in cordibus
 iustorum esse dictum. tamquam in templo suo.
 Simul & iam ut quiorat. in se quoque ipse ue-
 lit habitare quem in uocat. & cum se hoc affectu.
 teneat iustitiam quo manose in uertitur & ad in-
 habitandum animum dñi. lam uideamus quae
 sint pœenda. Dicitur enim quisit qui pœi-
 tur & ubi habitat. Primum autem omnium que-
 rentur hoc est. Sci fideur no mentium

prima pœna

Quod non seipsum tur quasi non se semetipsum
sectur sem habeatur ab hominibus. Id est ita illis
in notis est dicitur ut non existant aliquid scilicet
quod magis offendere timeant. Neque
enim quia dictum est; notus in uideat.
miser magnam nomen eius. Sic intelle-
gendum est quasi alibi minor sit dicitur alibi
maior. Sed ibi magnum est nomen eius.
ubi pro sua maiestatis magnitudine nomi-
natur. Ita ibi dicitur sem nomen eius. ubi
cum ueneratione & offensionis timore
nominatur. Et hoc est quod nunc agitur.
cum euangelium adhuc usque quaque per
diuersas gentes in notis cendo commendat.
anuis di nomen per administrationem
filii eius; Deinde sequitur. Adueniat ^{Secunda}
regnum tuum. Sicut ipse dicitur in euange-
lio de eodem tempore futurum esse iudicii diem.
cum euangelium predicatum fuerit in
omnibus gentibus. quere per tunc adscifi-
cationem nominis di. Non enim dicitur
ita dictum est. adueniat regnum tuum. qua-
si nonne di non regnat. Sed forte quis di-
cat adueniat dicitur esse in terra. quasi
uero non dicitur ipse nunc regnat in terra
semperque in ea regnauerit a constitutione
mundi. Adueniat ergo accipiendum
est manifestetur hominibus. Quemadmodum
enim etiam presens lux absens est cecis &
eis qui oculos claudunt. ita di regnum qua-
uis nunc quam di cedat de terra. tamen
absens est ignorantibus. Nulli autem li-
cebit ignorare di regnum. cum eius ginge-
ritus non solum intellegibiliter. sed etiam
uisibiliter in homine dominico de celo ue-
nerit iudicaturus uiuos ac mortuos. Post
quod iudicium id est conditio creatio & separa-
tio iustorum ab iniustis facta fuerit. ita in ha-
bitat iustos di. ut non opus sit cuiquam do-
ceri per hominem nisi sint omnes ut scrip-
tum est docibiliter deo. Deinde beata uita
omni ex parte perficiat in seipsum in aeter-
num. sicut tunc celestes angeli seipsum imi-
tati. beatissimi solo deo illustrante sapientes
& beati sunt. Quia & hoc promissum dicitur
in resurrectione. erunt inquit sicut an-
geli in celis. Et ideo post illam peritio-
ne qua dicitur. Adueniat regnum tuum.
sequitur. Fiat uoluntas tua sicut in cae-
lo & in terra. Id est sicut in angelis qui sunt
in caelis uoluntas tua. ut omnino tibi adhe-

reant. te que per fruantur. nullo errore obnubilante
sapientiam eorum. nulla miseria impediente
beatitudinem eorum. Ita fiat in seipsum qui in ter-
ra sunt. & de terra quod ad corpus. ut tunc facti sunt.
& quam usque ad celestem habitationem. atque immu-
tationem. tamen de terra assumendi sunt. Ad
hoc respicit etiam illa angelorum predicatio.
Gloriamque celo & in terra pax hominibus
bone uoluntatis. Ut cum proiecisset bona
uoluntas nostra. quae uocantem sequitur. perfi-
citur in nobis uoluntas di. Sicut est in cae-
lestibus angelis. ut nulla aduersitas resistat
nostrae beatitudini quod est pax. Item fiat uo-
luntas tua. recte intellegitur. obediatur pro-
ceptis tuis sicut in celo & in terra. id est sicut
ab angelis ita ab hominibus. Nam fieri uolun-
tatem di cum obtemperatur preceptis eius ipse
dicitur cum ait. Qui uult esse ut faciam uo-
luntatem eius qui me misit. & sepe. Non ueni
facere uoluntatem meam. sed eius qui me misit.
Et cum ait. ecce mater mea & ecce fratres mei. & qui-
cumque fecerit uoluntatem di. hic mihi est frater
& mater & soror. Qui enim faciunt uolunta-
tem di. in illis utique fit uoluntas di. Non quia
ipsi faciunt ut uelit di. sed quia faciunt quod
ille uult. id est faciunt secundum uoluntatem
eius. Est etiam intellegitur. fiat uoluntas tua
sicut in celo & in terra. sicut in seipsum & iustis. ita
etiam in peccatoribus. Quod adhuc duobus mo-
dis accipi potest. siue ut oremus & iam pro ini-
micis nostris. Quid enim aliud sunt habendi con-
tra quorum uoluntatem. christi animum & catholicum
nomen augetur. ut ita dicitur sit. fiat uoluntas
tua sicut in celo & in terra. Nunquam sicut dicitur.
faciunt uoluntatem tuam. sicut iusti ita etiam
& peccatores. ut ad te conuertantur. Siue
ita fiat uoluntas tua sicut in celo & in terra. ut
sua cuique tribuantur quod fit & tunc iudicio.
Ut iustis premium. peccatoribus. damnatio re-
tribuat. cum agni ab hec di separabuntur.
Ille etiam non absurdus immo etiam & fidei
& spei nostrae conuenientissimus intellegitur
est. ut de caelum & terram accipiamus spem &
carne. & quod dicit apostolus. mente seruo
legi dicitur carne. animum legi peccati. Uideamus
factam uoluntatem di in mente id est in spiritu.
Cum autem absorta fuerit mors in uita &
mortalitate hoc induent immortalitatem. quod
fidei carnis resurrectionis. ita que illa in muta-
tione quae promittitur iustis. secundum eius-
dem apostoli predicationem. fiat uoluntas di.

sicut in caelo & in terra. Ut quem admodum sp̄s
non resistit dō sequens & faciens uoluntatem ei:
ita & corpus non resistat sp̄i uel animā quae
in corpore infirmitate uexatur. & in car-
nalem consuetudinem prona est. Quod est
summe pacis in uita aeterna & non solum uel
le inquit aduocet nobis. sceleratam perficere
bonum. Hunc enim uelle inquit aduocet
mihi perficere autem bonum non quia non dū
interita sicut in caelo. id est nondum in carne
sicut in sp̄i facta est uoluntas dī. Nam & in m̄se
ita nra fit uoluntas dī. cum ea patimur p̄ carne
quae nobis monstrata n̄ iure de bonis. quam pec-
candum meruit nra natura. Sed idcirco dicitur ut
sicut in caelo ita & in terra fiat uoluntas dī. id est
ut quem admodum condelectamur legis secun-
dum interio rem hominem. ita & iam corporis
in mutatione facta huionrae delectationi nul-
la pars nra terrene doloribus seu uoluptatibus
aueretur. Nec illud aueritate abhorret ut acci-
piamus fiat uoluntas dī sicut in caelo & in ter-
ra. sicut in ipso dno nro ihu xpo nra & ecclesia tam
quam in uero qui patris uoluntatem impleuit. ita
& in femina que illa desponsata est. Caelum
enim & terra conuenienter intellegitur qua-
si uir & femina. qm̄ terra caelo secundante
fructifera est. **QUARTA PETITIO EST**

Panem nostrum cotidianum da nobis hodie.
Panis cotidianus aut pro his omnib; dicitur ē
que huus uite necessitate uim sustentant.

De quo cum proci perat. Nolite cogitare
de crastino & ideo sit additum da nobis hodie.

Aut pro sacramento corporis xpi quod coti-
die accipimus. Aut pro spiritali cibo. De quo
idem dñs dicit. Operamini escam que non cor-
rumpitur & illud. Ego sum panis uitae qui de
caelo descendit. Sed horum trium quid sit pro-
babiliter considerari potest. Nam forte quis
p̄iam moueatur cur oremus pro his adipis ten-
dis quae huic uite sunt necessaria uel ut est uic-
tum & rogu mentium. cum ipse dñs dicit. Noli-
te solliciti esse quid edatis aut quid induami-
ni. An potest quisq; de care pro qua adipis
cerda orat non esse sollicitus. cum tantam
intentione animi oratio dirigenda sit. ut ad
hoc totum illud referatur quod de clau dendis
cubiculis dicitur est. Et illud quod ait. Quaer-
rite primum regnum dī & iustitiam eius. &
haec omnia adicientur uobis. Non utique ait.

Quaerite primum regnum. & deinde ista quaer-
rite. Sed haec omnia in quid apponentur

uobis scilicet etiam non querentibus. Quo-
modo autem recte dicatur non querere aliquis
quod ut accipiat intentissime dñi precatur.
nescio utrum inueniri queat. De sacramen-
to autem corporis dñi ut illi non mouerent que-
tionem qui plurimi in orientalib; partibus
non cotidie cenā dominice cum muni cen-
cum iste panis cotidianus dicitur est. Ut ergo
illi taceant neque de hac re suam sententiam
defendant. uel ipsa auctoritate & de facta
quod sine scandalo ista faciunt. neque ab eis qui
ecclesius presunt facere prohibentur. neque
non optempnerunt. damnantur. Unde pro-
batur non hunc in illis partibus. intellegi coti-
dianum panem. Nam magni peccati erimi-
ne arguerentur. qui ex eo cotidie non accipi-
unt. Sed ut de istis ut dictum est. nihil mali
quam partem differamus. Illud certe debet
occurrere cogitantib; regulam orandi nos
accepisse ad dno. quam transgredi non oportet.
uel ad dendo aliquid uel preter eundo.
Quod cum ita sit quis est qui audeat dicere
semel tantum nos orare debere orationem
dominicam. Aut certe etiam si tertium uel
tertio usque ad eam tantum horam qua cor-
pori dñi comuniamus. post ea uero non sit
orandum per reliquas partes ei. Non enim
iam dicere poterimus da nobis hodie quod
iam accepimus. Aut poterit quis que
cogitare ut & iam ultima diei parte sacra-
mentum illud celebremus. Restat igitur
ut cotidianum panem accipiamus spiritale.
precepta scilicet diuina que cotidie oportet
meditari & operari. Nam de ipis dñs
dicit. Operamini escam que non corrumpitur.
Cotidianus autem iste cibus nunc
dicitur. quā diuisa uita temporalis p̄ dies
decedentes succedentes que peragitur.
Et reuera quamdiu nunc in superiora nunc
in inferiora. id est nunc in spiritalia nunc in
car ualia animi affectus alternant. tam
quam ei qui aliquando periturus cibo aliquan-
do famem patitur. cotidie panis necessa-
rius est. quo reficiatur. esuriens & relā-
bens erigatur. Sicut itaque corpus nri
in hac uita ante illam scilicet in mutatione
cibo reficiatur quia sentit dispendium.
sic & animus quo temporalib; affectibus
quasi dispendium ab intentione dī patitur.
preceptorum cibo reficiatur. Da nobis hodie.
hodie aut dicitur est quā dñi dicitur hodie.

id est in hac temporalis uita sic enim cibis spiritali
post hanc uitam saturabimur. In aetherium: ut
non tunc dicatur cotidianus panis: quia ubi tem
poralis uolubilitas que diebus dies succedere
facit. unde appellatione cotidie nulla erit. Ut
autem dictum est hodie si uocem eius audieritis:
quod inter preta tur apostolus in epistola que est
ad hebreos. quam diu dicitur hodie: ita et hic
accipiendum est danobis hodie. Si quis aut
etiam illa que de uictu corporis necessario
uel sacramento dominici corporis istam sen
tentiam uult accipere. oportet ut con iuncta
accipiantur omnia tria. Ut scilicet cotidia nā
panem simul petamus & necessarium corpo
ri & sacramentum uisibile & inuisibile uerbidi.
S I Q U I T U R Q U I N T A P E T I T I O .

Et dimitte nobis debita nra sicut & nos dimit
timus debitorib; nostris. Debta peccata
dici manifestum est. uel illud quod ait idem dñs.
Non exieris donec reddas no uisimum quadran
tem. Uel illud quod debitor appellatur qui
ei denuntiatis sunt & tincti. uel ru natur ris.
uel quorum sanguinem herodes sacri ficio
miscuit. dixit enim putare homines quod illi
ultra modum debitor essent id est peccatores;

Et addidit. Amen dico uobis nisi penitentia
egeritis similiter moriemini. Non ergo hic
quisq; urgetur pecuniam dimittere debi
torib; sed que eūq; in eum alius peccauerit.
Nam pecuniam dimittere illo potius iube
mur precepto quod superius dictum est.

Si quis tibi tunica tollere uoluerit dimitte
ei & pallium. Nec ibi necesse est omni pe
cuniaro debitori dimittere debitum. sed ei
qui reddere noluerit. in tantum ut uelle & etiam
litigare. seruum aut dñi ut ait apostolus non
oportet litigare. Qui ergo uel sponte uel con
uentus pecuniam debitam reddere noluerit.
dimittenda illi est. Duas enim obros nollit
reddere. ut quod non habet ut quod auarus sit. rei q;
aliene cupidus. utrumq; enim pertinet ad in
opiam. Nam illa inopia est rei familiaris hęc
animi. Qui quis itaq; tali dimitte debitum
inopi dimitte opusq; xpi anum operatur. ma
nente illa regula ut in animo patitur sit amit
tere quod sibi debetur. Nam si modo destitit ac
leniter omni modo egerit ut sibi restitatur.
non tam intendens fructum pecunie. qua ut
hominem corrigat. cui sine dubio pntiosum est
habere unde reddat & non reddere. non solum
non peccauit sed proderit & etiam plurimum.

13. 17.
Ne ille dum alienam pecuniam laerum facere uult.
damnum fidei patitur: quod tanto est grauius nul
la sit comparatio. Ex quo intelligitur etiam in ista
quinta petitione quod dicimus dimitte nobis
debta nostra. non de pecunia quidem dicit sed de
omnibus que in nos quisq; peccat. ac hoc etiam de
pecunia. Peccat namq; in te inquit. qui tibi pecu
niam debitam cum habeat unde reddat recusat
reddere. Quod peccatum si non dimiseris. non pote
ris dicere dimitte nobis. sicut & nos dimittimus.

Si autem igno ueris. uider & etiam pecuniam dimit
tendam am monere eum curiali prece orare pre
cipitur. Illud sane tractare potest ut quod dicimus
dimitte nobis & itq;. Tunc conuincimur con
tra istam regulam fecisse. si eis non dimittimus
qui ueniam p̄unt. Quia & nobis ueniam p̄enti
bur ab benignissimo patre dimitti uolumus.

Sed illo rursus precepto quo iubemur orare pro
inimicis nostris. non pro his iubemur qui ueniam
p̄unt. Iam enim quales sunt non sunt inimici.

Nulla modo aut quis quā uero dixerit orare se pro
eo cui non igno uerit. Quia propter fatendum est
omnia peccata dimittenda eē que in nos am
mittuntur. si uolumus nobis a patre dimitti
que ammittimus. Nam de uindicta superius
ut arbitror satis disputatum est.

S I Q U I T U R S E X T A P E T I T I O .

Et ne nos inferas in temptationem. Non nulli
codices habent inducas quod tantumdem ualere
arbitror. Nam & uno greco quod dictum est.
ΕΙΧΜΗ ΡΗΘΕ. utrumq; translātū est.

Multa autem in precando ita dicunt ne nos pa
tari induci in temptationem. & ponentes uide
licet quo modo dictum sit inducas. Non enim
p̄ se ipsum inducit dñs. sed induci patitur eum
quem suo auxilio deseruere. ordine occultis
simo ac mentis. Causis etiam sepe manifestis
dignum iudicat ille quem deserat. & in tempta
tionem inducisinet. Aliud est autem induci in
temptationem aliud est temptari. nam sine
temptatione probatur esse nullus potest. siue
sibi ipsi sicut scriptum est. qui non est temptatus
qualia fecit. siue a lii sicut apostolus ait. & temp
tationem uitam in carne mea non spreuistis.

Hic enim eos firmos ipse cognouit. quod eius
tribulationib; que a postolo in carne accide
rant. non sunt a caritate deflexi. Nam do
notis simus. & ante omnes temptationes qui
scit omnia antequam fiant. quod itaq;
scriptum est. Temptat uos dñs dñs uester.
ut sciat si diligatis eum. Illa locutione postū ē

14.
ut sciat pro eo quod est ut scire uos faciat. sicut
dicimus loquimur quod loquor faciat. & si quis
pigrum quod pigro facit. & innumerabilia
huiusmodi que siue in consuetudine loquen-
di siue in sermone doctorum siue in scripturis
scis reperiuntur. Quod non intellegentes here-
tici qui ueteri testa merito aduersantur. uelut
ignorantiae uitio notandum putant eum de
quod dictum est. temptat uos dñs dñs uester.
Quasi in euangelio de dño scriptum non sit.
hoc aut dicebat temptans eum. nam ipse sci-
ebat quod esset facturus. Si enim nouerat
cor eius quem temptabat. quid est quod uoluit
uidere temptando. sed profecto illud factum
est. ut ipse sibi notus fieret qui temptabatur.
Suamque desperationem condemnaret & satura-
tas carnis de pane dñs. quicquid non habere quod
ederent & sustinere ueritatem. Non ergo hic orat
ut non temptemur. sed ut non in feramur
in temptationem. Tamquam si quis pius cui
necessarium est igne & aminari non orat. ut igne
non contingatur. sed ut non excrucietur. Vasa
enim figuli probat fornax & homines iustos
temptatio tribulationis. Ioseph ergo temp-
tatur est in lecebra strupri. sed non est in latus
in temptationem. Susanna temptata est.
nec ipsa inducta uel in latus in temptationem.
Multique alii utriusque sexus. sed iob maxime
cuius admirabilem stabilitatem in dño suo
cum illi heretici hostes ueteris testamenti ore
sacrilego inridere uoluerint. Illud proce-
rent uentilant. quod satanas petuerit eum temp-
tandum. Querunt enim ab imperitis homi-
nibus talia intellegere. nequaquam ualentibus.
quomodo satanas cum dño loqui potuerit non in-
tuentur. Non enim possunt cum supstitutione & con-
tentione. cecati sunt non loci spacium mole-
corporis occupare. & sic alibi esse alibi non esse.
Uel certe hic habere partem aliam & alibi aliam.
sed maiestate ubique preesto esse. non pro parte di-
uisum. sed ubique perfectum. Quod si carnaliter
intuentur quod dictum est. caelum mihi
sedes est. & terra scabellum pedum meorum.
Cui loco dñs attestatur dicens. Non in terra
neque in caelo. quia thronus dñi est. neque in terra.
quia scabellum est pedum eius. Quid mirum
si in terra diabolus constitutus. ante pedes
dñi staret & coram illo aliquid locutus est.
Nam quando illi ualent intellegere nulla
est anima quam uis peruersam. que tamen nul-
lo modo ratiocinari potest in cuius consci-

entia non loquatur dñs. Qui enim scripsit
in cordibus hominum naturalem legem nisi
dñs. de qua lege apostolus ait. Cum enim gen-
tes que legem non habent naturaliter que le-
gissunt faciunt. hanc legem non habentes ipsi
sibi sunt leges. Qui ostendunt opus legis scriptum
in cordibus suis. contestante conscientia ipso rati-
& inter se in uicem cogitationum accusanti-
um. aut etiam excusantium. In die qua iudica-
bit dñs occulta hominum. Qua propter si ho-
minis anima rationalis etiam cupiditate ce-
cata. tamen cum cogitat & ratiocinatur. que
quid in ea ratiocinatione uerum est. non ex-
tribudandum est. sed ipsi luminis ueritatis a quo ut
tenetur pro sua capacitate illustratur. ut uox
aliquid in ratiocinando sentiat. Quid mirum
si diaboli anima praua cupiditate per ueritatem.
que quid tamen uerum de iusto uiro cogita-
uit cum eum temptare uellet & ipsius di uoce
id est ipsius ueritatis uoce audisse perhibetur.
Quicquid autem falsum illi cupiditati tribu-
itur qua nomen diaboli accepit. Quamuis
& iam per creaturam corporalem atque uisi-
bilem. dñs plerumque locutus est seu bonis seu
malis. Tamquam omnium rector. & dñs pro-
cuiusque rei meritis ordinatur. Sicut per
angelos qui hominum quoque aspectibus appa-
ruerunt. et per prophetas dicentes. hec dicit
dñs. Quid ergo mirum si qua quam non ip-
sa cogitatione pali quam certe creaturam
tali opere accommodatam dñs locutus esse
cum diabolo dicitur. Nec dignitatis esse
arbitrentur. & quasi iustitiae meritum.
quod cum illo dñs locutus est. quo locutus est
cum anima angelica. Quamquam stultitia & eu-
pida. tamquam si loqui retur cum anima hu-
mana stultitia & cupida. Aut ipsi dicant
quomodo locutus est dñs cum illo diuite. cui
cupiditatem stultissimam arguere uoluit
dicens. Stulte hac nocte te animatus ex-
posita latur. at hec que pre parasti cuius erit.
Certe hoc ipse dñs in euangelio dicit. cui he-
retici isti uelint nolint colla submittant.
Si autem hoc mouentur quod temptandum
iustum satanas potuit adde. non ego ex po-
no quare sit factum. sed ipsos cogo ex ponere
quare sit dictum in euangelio ab ipso dño
dñs cupulis. ecce satanas expeuit uexare
uos quasi triticum. & petro ait. ego autem
postulauit ne desiciat fides tua. Cum autem
hoc exponunt mihi simul illud quodame-

querunt & ponunt; si vero non ualuerunt
hoc & ponere non audeant id quod in o-
uano gelio sine offensione non intellegunt
in aliquo libro cum temeritate culpare
Sunt igitur temptationes per satanam non
potestatis eius sed pmissio dñi ad homines
aut pro suis peccatis puniendos aut p dñi
misericordia p bandos & exorcendos.

Et inter est plurimum in qualem quisque
temptationem incidat: non enim in ta-
lem incidit iudas qui uendit dñm in
qualem incidit petrus cum territus dñm
negauit. Sunt etiam temptationes hu-
mane. credo cum bono quisq; animo se-
cundum humanum tamen fragilitatem
in aliquo consilio labitur aut irritatur: in fra-
trem studio corrigendi paulo tamen am-
plius quam xpiana tranquillitas postu-
lat. De quibus apostolus dicit: Tempta-
tio uos non adprehendit nisi humana
Cum idē dicat: fidelis dñi qui uos non sinat
temptari supra quā potestis ferre. sed
facite cum temptatione & iam prouen-
tum ut possitis tolerare. In qua senten-
tia satis ostendit: non id nobis orandum
ē ut non temptemur. sed ne in tempta-
tionem inducamur. Inducimur enim.
si tales acciderint quales ferre non pos-
sumus. Sed cum temptationes periculo-
se in quas inferri atque incidere periculosū
est. aut pro speris rebus temporalibus
aut aduersis orientur. Nemo frangitur
aduersarum molestia: qui prosperarum
delectatione non capitur.

SEPTIMA PETITIO. Sed liberanos
a malo. Orandum est enim ut non solum
non inducamur in malum quo caremus
quod seculo loco perditur: sed ab illo & iam
liberemur quo iam inducti sumus. Quod
cum factum fuerit. nihil remanebit formi-
dolosum: nec omnino mēda erit ulla
temptatio. Quā tamen in hac uita quam
diu istam mortalitatem circum ferimus.
in qua serpentina psuasione inducti sumus.
non sperandum est posse fieri sed tamen
aliquando futurum sperandum est. Et hoc
est sper que non uidetur. de qua cum loque-
retur apostolus ait. sper aut que uidetur
non est sper. Sed tamen sapientia qui in
hac quoq; uita concessa est fidelibus ser-
uati non est desperanda. Et est autem

ut id quod dño reuelante fugiendum esse in-
telligerimus. cautissima uigilantia fugia-
mus. Et id quod dño reuelante appetendum
esse intelligerimus. flagrantissima cari-
tate appetamus. Ita etiam relique huius
mortalitatis onere ipsa morte deposi-
ta & omni hominis parte in oportuno tem-
pore perficiatur beatitudo. que in hac uita
inchoata est. & cui capere se de atque opti-
nende aliquando. nunc omnis conator inpen-
ditur. Sed harum septem petitionum con-
sideranda & commendanda distinctio est.
Nam cum uita nra temporaliter nunc aga-
tur. atque speratur & eterna. Et cum & eter-
na priora sunt dignitate quam uis tempora-
libus prius actibus ad illam transeat. Trium
primarum petitionum impetrationes.
quāquam in hac uita que isto seculo agitur
& exordium capiunt. Nam sanctificatio no-
minis dñi ab ipso humilitatis dñi aduentu
agere coepit. & aduentus regni eius quo in-
claritate uenturus est non iam finito secu-
lo. sed in fine seculi manifesta bitur. & p-
fectio uoluntatis eius sicut in celo & in terra.
siue iustos & peccatores caelum & terram
intelligas. siue spm & carnem. siue dñm
& ecclesiam. siue omnia simul ipsa p-
fecta omniae beatitudinis. & ideo seculi termi-
natione conplebitur. tamen omnia tria
in aeternum manebunt. Nam & sanctifi-
catio nominis dñi sempiterna erit. & regni ei
nullus est finis. & p-
fectio nrae beatitudinis e-
terna uita promittitur. Per manebunt
ergo ista tria consummata atque cummlata in
illa uita que nobis promittitur. Reliqua ue-
ro quatuor que petimus. ad temporalem istā
uitam pertinere mihi uidentur. Quod pri-
mum est. pane nostrum cotidianum dano
bis hodie. Hoc ipse enim quod dictum est. co-
tidianus panis siue spiritalis. significatur si-
ue sacramento aut in uictu. Iste uisibilis
ad hoc tempus pertinet. quod appellat
hodie. non quia spiritalis cibus non est
sempiternus. Sed quia iste qui cotidianus
dicitur est in scripturis. siue in stro-
pitu sermonis. quibus q; temporalibus signis
& hi bœur am me. Quo omnia tunc utique
non erunt. cum omnes erunt docibiles dō.
& ipsam ineffabilem lucem ueritatis non
motu corporum significantes. sed purita-
te mentis haurientes. Nam fortasse prop-
ea

panis dicitur est non potus quia panis frangendo atque manducando in alimentum conuertitur. Sicut scriptura aperiendo & discutiendo animam parant. Potus uero paratur est sicut est transit in corpus. ut ipse tempore panis sit ueritas cum cotidianus panis dicitur. Tunc autem potus cum labore nullo disputandi & sermone inandi quasi frangendi atque manducandi pars erit. sed solo hausto sincere ac perspicue ueritatis. Et peccata nunc nobis dimittantur & nunc dimittimus. quae harum quat tuor reliquarum secunda petitio est.

Tunc autem nulla erit uenia peccatorum quia nulla peccata & temptationes temporalem uitam infestant. Non autem erunt cum peccatum fuerit. quod dicitur est absconderi in abdito ualuitur. & malum a quo liberari optamus & ipsa liberatio a malo ad hanc utique uitam pertinet. quam & iustitiam mortalem meruimus. & unde ipsius misericordia liberabimur.

Videtur & iam mihi septenarius iste numerus harum petitionum congruere illi septenario numero & quo totus iste sermo manauit.

Si enim timor dei est quo beati fiunt pauperes spiritus quoniam ipsorum est regnum caelorum. Petamus ut scilicet in hominibus non mendicando timore casto permanente in saecula saeculorum.

Si pietas est qua beati suntmites quoniam ipsi possident terram. petamus ut ueniat regnum eius. siue in nos ipsos ut mitescamus nec ei resistamus. Siue de celo in terram in claritate aduentus domini quo nos gaudebimus & laetabimur dicente illo. Venite benedicti patris mei percipite regnum. In domino inquit propheta laudabitur anima mea. ueliam mansueti & iocundentur. Si scientia est qua beati sunt. qui lugent quoniam ipsi consolabuntur. Oremus ut fiat uoluntas eius sicut in celo & in terra.

Quia cum corpus tamquam terra spiritum tamquam caelo summa & tota pace consenserit non lugebimus. Nam nullus alius huius temporis luctus est. nisi cum aduersus res istas confligant & cogunt nos dicere. Uideo aliam legem in membris meis. repugnantem legi mentis meae. & luctum nostrum lacrimosa uoce testari. miser ego homo qui me liberabit de corpore mortis huius. Si fortitudo est qua beati sunt. qui esuriunt & sitiunt iustitiam a quoniam ipsi saturabuntur. Oremus ut panis noster cotidianus deat nobis hodie. quo fultu atque sustentati ad plenissimam illam saturitatem uenire possimus. Si consilium est

quo beati sunt misericordes. quo ipsorum misericordetur. Dimittamur debita debitoribus nostris & oremus ut nobis nostra dimittantur. Si pietas lectus est quo beati sunt mundi cordes quo ipsi deum uidebant. Oremus non duci in temptationem. Ne habeamus duplex cor non appetendo simplex bonum. quo referamus omnia que operamur. sed simul temporalia & eterna sectando. Temptationes enim & luxuriosae & calamitose uidentur hominibus non in nos ualent. si non ualent ille que blanditur earum rerum accidunt. quas homines bonas & laetabundas putant. Si sapientia est qua beati sunt pacifici quo filii dei uocabuntur. Oremus ut liberemur a malo. Ipsa enim liberatio liberum nos facit. id est filiorum dei. ut spiritu adoptionis clamemus abba pater. Sane non neglegenter preter eundem est. quod & omnibus his sententis quibus nos orare dominus precepit eam potissimum commendandam esse iudicauit que pertinet ad dimissionem peccatorum. in qua nos misericordes esse uoluit. quod unum est consilium miserias euadendi. In nulla enim alia sententia sic oramus. ut quasi paciscamur cum deo. dicimus enim dimitte nobis debita nostra sicut & nos dimittimus. In qua petitione si mentimur. totius orationis nullus erit fructus.

Sic enim dicit. Si enim dimiseritis hominibus peccata eorum. dimittet & uobis pater uester peccata uestra. Sequitur de tertio preceptum. pertinet ad eandem cordis mundationem de qua nunc agitur.

Nam & in hoc opere cauendum est ne subripiat aliqua ostentatio & appetatur laus humana. qui duplex cor nostrum & non sinat mundum & simplicem esse ad intellegendum deum.

178
IN DOMINICA ORATIO
A HIERONIMO PRBRO EXPOSITA.

Pater noster qui in caelis est. patrem dicen-
do se filios confitentur. Si sic dicitur no-
mentum. Non ite sed in nobis. Si enim
propter peccatores. Nomen di blas phema-
tur in gentibus. e contrario propter iustas
sai ficatur. Veniat regnum tuum. Vel genera-
liter pro totius mundi peccis regno. ut diabolus
in mundo regna se desinat. Velut in uno quoq;
regno est deus non regna peccatorum. in mosto li-
hominum corpore. Simul que et hoc attenden-
dum quod grauis audacia sit de pure con sei-
entiae postulare. Regnum di. iudicium non ta-
mere. Fiat uoluntas tua sicut in celo & in ter-
ra. ut quomodo angelis tibi in celis seruiunt
in celis. ita in terra seruiant homines. Era-
berant. geliae sententia. qui cotidie in celo
ruinas fieri mentuntur. Nam quid nobis p-
dest caelorum similitudo. si in celo peccatum
est. Panem nostrum super substantialem da-
nobis hodie. Quod nos super substantialem
de proximo. in greco habetur. ΕΠΟΥΥΟΝ.
Quod uerbum septuaginta inter pres-
ΠΕΡΙΟΥΥΟΝ. frequenter sine transforunt.
Considera uimus ergo in greco. & ubi cum que illi-
ΠΕΡΙΟΥΥΟΝ. de proximo. nos in ueni-
mus soggilla. Quod sima dicit. ΕΞΥΡΕΟΝ.
Id est praecipuum uel egregium mansulit. Uic-
in quodam loco peculiare inter praedictus sit.
Quando ergo precamur ut peculiarem uel pne-
cipuum nobis de tribuat. panem illum pne-
cipuum quid dicit. ego sum panis quid de celo der-
cendi. In euangelio quod appellatur secan-
dam hebreos pro super substantialem ps-
nem se pperit quod dicitur crastinum. Ut sit
sensus. panem nostrum crastinum. id est fu-
turum. da nobis hodie. Possumus super sub-
stantialem panem & aliter intellegere. qui
super omnes substantias sit. & uniuersas supe-
rat creaturas. Alii simpliciter putant se-
cundum apti sermonem dicentis. habentes
uictum & uestitum his contenti sumus.
de pro sentitatum cibo scos curam gerere.
Unde & in posteroribus sit praecceptum.
nolite cogitare de crastino. Amos signa-
culum orationis dominice. quod aquile inter pre-
tar fideliter. non uere possumus dicere.

IN ORATIO DOMINICA
A BIDANA PRBRO EXPLANATA.

Pater sci fi ce tur nomen
tuum. ad hunc regnum tuum. panem nos-
trum cotidiana da nobis hodie. & dimitte
nobis peccata nostra. si quidem & ipsi dimit-
timus omni de bonis nobis. & uenenos inducas
in temptationem;
M puel euangelistam mattheum septem petitiones
contineret dominica uidetur oratio. Quarum
in tribus aeterna poscuntur. Reliquis quat-
tuor temporalia. Quae tamen propter aeterna
consequenda sunt necessaria. Nam quod di-
cimus. sci ficatur nomen tuum. ad hunc regnum
tuum. fiat uoluntas tua sicut in celo & in terra.
Quod non absurdum quidam intellexerunt. in spu
& corpore omnino sine fine retinenda sunt.
& hic inchoantur. quantum cum que profi-
cimur. augentur in nobis. Perfecta uero quod
in alia uita sperandum est. semper possidebun-
tur. Quod uero dicimus. panem nostrum co-
tidianum da nobis hodie. & dimitte nobis
debita nostra. sicut & nos dimittimus debi-
toribus nostris. & uenenos inducas in tempta-
tionem. sed libera nos a malo. Quis non ui-
deat ad praesens sentis uis. indigentiam pertine-
re. In illa inque uita aeterna. ubi nos semper
spemur futuros. & nomen di sci ficatio. &
regnum eius & uoluntas eius. in nostro spu &
corpore perfecte. atq; inmosto liter per-
manebunt. Panis uero cotidianus ideo die-
tus est. quia hic est necessarius quantum ani-
me carni q; tribuendus est. si uispiritualiter
siue corporaliter. siue utroq; intellegatur
modo. Hic est & iam quam poscimus remis-
sio. ubi est omnis commissio peccatorum. he-
temptationis. quo nos ad peccandum. uel
alliciunt uel impellunt. Hic dem quae
malum unde capimus liberari. illic. ut non
nihil istorum est. Euangelista uero lucas
in oratione dominica petitiones non sep-
tem sed quinque complexus est. nec ab isto
uti q; discrepauit. Sed quo modo ista sep-
tem sint intellegenda ipsa sua breuitate
comminant. Nomen qui ppe di sci-
ficatur in spu. di autem regnum in carnis
resur rectione uenturum est. Ostendens
ergo lucas testiam petitionem. duas
sepeiorum esse quodam modo repetita-
onem. Magis enim praeter mittendo

fecit intellegi. Deinde tres illas adiungit.
 De pane cotidiano. De remissione peccato-
 rum. De temptatione uitanda. At uero
 quod illo in uoluntate posuit. sed liberari a malo.
 Iste non posuit. Ut intellegere mus ad illud supe-
 rius quod temptatione datum est pertine-
 re. Ideo quippe ut se libera. Non ait &
 libera. tanquam unam petitionem esse do-
 monstrans. Noli hoc sed hoc. Ut sciat
 unusquisq. in eo. se liberari a malo.
 quod non in festu. in temptationem;

ITEM ORATIO DOMINICA
 A QUODAM EXPOSITA.

PATER NOS TER QUI ES IN
 caelis; hoc est ut tu filius ee merearis
 ecclesiae. caelum est ibi ubi cul pa cessat.
 Caeli sunt anime scorum sic enim in psal-
 mo scriptum est: Caeli enarrant gloriam
 di. hoc est sci apostoli de ma. y. rer xpi
 Sci fi ceur nomen tuum. hoc e in nobis. ut
 in nos possit omne scificatio per uenire.
 quia in ipso scificatio e eius. Adueniat
 regnum tuum. Gran dir audacia est regnu
 di postulare. & iudicium non timere.
 Tunc enim uenit regnum di in nobis. quan-
 do illius gratiam consecuti sumus. Ipse em
 dnus di est. regnum di intra uos est. regnum
 di fides est. regnum di castitas est. regnum
 di humilitas est. regnum di patientia est.
 regnum di caritas est. Ha sunt uirtutes.
 per quas ascendant homines ad regna
 caelorum; Fiat uoluntastua sicut in
 caelo & in terra. sanguine xpi pacifica-
 ta omnia in celo & in terra. Scificatu
 est celum; quia iam inde deiectus est diabo-
 lus. ibi uet satur ubi est homo. quem ille de-
 cepit. Fiat uoluntastua sicut in caelo &
 in terra. hoc est ut sit pax in terra. quomo-
 do & in caelo. ut. quomodo angeli tibi ser-
 uiant in caelo sine culpa. ita & in terra
 ser uiant homines. Terra est cor hominis.
 & ita orandunt est. ut sit pax & caritas in
 corde nostro. Quia in quocumq. con iun-
 gitur pax caritati. in medio eorum pro-
 cul dubio est habitaculum ihu xpi.
 Panem nostrum cotidianum da nobis hodie.
 panem nostrum cotidianum. hoc est cor pur-
 dno nri ihu xpi. in quo est salus fidelium. &
 remissio peccatorum. Si cotidianum est

panis. hoc est cor pur xpi. quare ergo illum
 post annum sumimus. quomodo greci inori-
 ente facere consue uerant. Accipere ergo
 cotidie debet quod cotidie tibi prodest.
 Qui non mere tur cotidie accipere. non me-
 re tur post annum accipere. Ficut uamus.
 ut cotidie mere amur accipere redemp-
 torem. Qui ual nus habet medicinam re-
 quisce. Uul nus est. qui a sub peccato sumus.
 Medicina est. celeste & uenereabile sacra-
 mentum. Dimitte nobis debita nostra;
 Debitum quid e. nisi peccatum. Si cut &
 nos dimit timus debitoribus nostris.
 Audi audi quid dico. ut quomodo tibi ego
 peccata dimit to. sic & ompr ds dignetur
 mea auferre peccata. Si dimiseris prox-
 mo tuo peccatum quod in te peccauit. bene-
 con uenisti ut dimit tatur ad no tibi. Si non
 dimiseris. quomodo ompr dm rogare p-
 sumis. ut dimit tatur tibi peccata tua um
 Et ne patiaris nos induci in temptatione.
 sed libera nos a malo. Sed quasi ad licta
 lem uult temptati onem. quam forse
 possit. humana fragilitas. sed libera nos
 a malo. Hoc est de inimico presentis &
 futuro. FINIS.

ITEM DOMINICA ORATIO
 EX MANATA A QUODAM.

Oratio dominicae propria dicitur
 quia xpi filius di de impene trahili sa-
 pientias ua docuit discipulos suos orant-
 dicens: Pater noster qui es in celis.
 Patrem in uocamus dm in caelis. quia omis
 ab unodo creati sumus. Ille recte confi-
 tetur dm patrem in celis. quicumq. fecerit
 uoluntatem di. Sci fi ceur nomen tuu.
 Hoc rogamus ut nos sci simus & iusti. & rece-
 damus a malo. & faciamus bonum. & disce-
 amus dm omnipotentem credere. amare.
 timere. adorare. seruare. lau dare. & grati-
 as agere. & in opere bono proficere recte
 fide & bona uoluntate. Adueniat regnu
 tuum. Hoc rogamus ut semper regnet in
 nobis xpi. & non regnet peccatum. & ut
 nos paratos inueniat. quando anima
 de corpore recedere iubetur. Fiat uo-
 luntastua sicut in celo & in terra. Hoc
 rogamus ut quomodo angeli. ibi incul-
 pabiliter ser uiant dno. ita & nos absque pec-
 cato gra uq. illi ser uiamus in terra.

11 Panem nostrum cotidianum. per pa-
 nem intelligitur uestriusq. que corpo-
 rit ut animus sunt ne cessaria. Vel pane
 super substantialem. hoc est gratia di &
 uerbum diuinum siue sem sacri ficium.
 12 Hodie. presens uita intelligitur. Et di-
 mitte nobis debita nostra. sicut & nos
 13 dimittimus debitoribus nostris.
 Hoc rogamus ut quomodo nos dimittimus.
 ita & ipse dimittat nobis. sicut ipse dicit.
 Si enim remisit uis hominibus
 peccata eorum. & pater uester celestis
 dimittat uobis peccata uestra. Et ne nos
 inducat in temptationem. Hoc rogamus
 ut ne nos plus qua pias temptare. qua
 fragilitas nostra possit postare. Sed li-
 14 beranos a malo. Hoc est libera a pec-
 cato. & ab omni opere malo. ut de inferno;
 EXPLICIT.

II EXPOSITIO DOMINICAE ORATIONIS.

Pater noster qui es in celis. Xp̄s dicit post
 resur̄ctionem suam. ascendo ad patrem
 matrem & patrem meum. Aliter dixit patrem
 suum. aliter patrem nostrum. Patrem suum.
 quia proprius filius est patris. & substantia pa-
 tris ante omnia tempora genitus. patri con-
 temporaneus. Pater noster est ideo. quia nos cre-
 uit in tempore. & nos filii sumus sui adoptiui.
 Et hereditatem celestem patris nostri celestis
 possidere debemus. si operibus implemus. que
 perceptione fidei spondimus. Celum ac-
 cendit dicitur. eo quod celis diuina secreta.
 Aliter. Celum accl̄itudine dicitur. eo quod al-
 tius est rebus terrenis. Nos autem ideo dicimur
 pater noster qui es in celis. ut credere ostendu-
 mus in patrem celestem. Et sicut filii pre-
 cepta patris sui implere cupiunt. ita & nos ip-
 sius precepta implere implemus. Et ad celum ten-
 15 dere semper desideramus. Sci fidei nomen
 tuum. hoc est ut nos digni simus nomen sem-
 eius tenere in cordibus nostris. Ut sicut angeli
 sci qui in celo sunt sciunt & intelligunt sci ta-
 tem nominis sui. Ita & nos qui in terra sumus.
 ipso adiuuante sci tatem eius mereamur agnos-
 cere. Ut sicut in celo. ita & in terra sit nomen
 16 eius sci ficitum. Adueniat regnum tuum.
 hoc est ut nos regnum eius & potestatem eius
 mereamur cognoscere. Et ut iam propter nos-
 tra peccata diabolus non regnet super nos.
 sed ipsius regnum adueniat. Sicut in euangelio

11 scriptum est. regnum dei in terra uos. Fiat uo-
 12 luntas tua sicut in celo & in terra. Hoc est. ut ei
 uoluntatem sicut illi qui in celo sunt faciunt. ita
 & nos qui in terra sumus faciamus. Terra ac-
 cendo dicitur. eo quod pedibus teritur.
 13 Panem nostrum cotidianum dicitur nobis hodie. Panis
 apud grecos. in nostra lingua omnis inter preloctur.
 Et nos oramus. ut omnipotens pater omnem uultum spiritus
 14 celestem accessibilem nobis licet gressu dignetur omni
 15 tempore. Et dimittite nobis debita nostra. sic
 & nos dimittimus debitoribus nostris. Nihil enim
 iustum facit. qui sibi debenti debitum requirit.
 Sed si omnipotens deus omnia debita nostra re-
 quirat. nullus sine debito inuenietur. Et ideo
 nos debemus debitoribus nostris debita dimit-
 tere. ut nobis omnipotens deus nostra dimittat
 quia ipse dixit. Si non remisit uis unusquisque
 fratri suo de cordibus uestris. nec pater uester
 celestis remittet uobis peccata uestra. Et ali-
 bi auferuntur de regno eius omnia scanda. Et
 item. sci ficitum non recipitur sicut scandalo
 offeratur. sed ante altare dimittitur iubeatur. usque
 dum reconcilietur fratri suo. & tunc offerri in
 16 corde. Et ne nos inducat in temptationem.
 hoc est ne in tempore in illam temptationem
 in qua diabolus nos temptat. & ei consentiamus.
 Sed deus ipse nos defendat. ne inducamur in
 temptationem diaboli. quia si nos deus dimit-
 tit. statim in terro ducimur in laqueum diaboli.
 Et ideo postulamus ut ipse nos liberet a malo.
 hoc est ab omni impugnatione diaboli.

III EXPOSITIO ORATIONIS DOMINICAE ALCHYNI YPODIACONI.

Pater noster qui es in celis. Hæc uox libestatis est.
 Pater noster in uocamus qui nos creauit. quia
 11 omnes ab uno create sumus deo. Sci ficitur
 nomen tuum. Num quid non semper sci fici-
 tum fuit nomen domini. Oramus ut in nobis sit sci
 12 ficitum nomen eius. Adueniat regnum tuum.
 Regnum dei semper fuit. Oramus ut non reg-
 net in nobis diabolus neque uicia. sed regnum
 13 dei sit in nobis. Fiat uoluntas tua sicut in celo
 14 & in terra. Ut officiat uoluntas dei in nobis.
 In timore consummamur angelorum. ut simus
 in societate nos terreni supernorum ciuium.
 15 Panem nostrum cotidianum dicitur nobis hodie. Id est
 panem de super substantialem. de quo pane dicit
 dixit. Ego sum panis uiuus qui de celo descendi.
 16 ut de seo aliteri uerificauerit corpus xpi. Et
 dimittite nobis debita nostra. sicut & nos dimittimus

debeturibus nostris. Ecce remissionem dicimus
 quod in euangelio dñs dicit. Simon remissionem
 peccata hominum. nec pater celestis dimitte
 peccata nra. Et nenos inducas in temptatione
 Nenos dimitte nos in temptatione diaboli.
 Sed libera nos a malo. Ad iudicium uel a malis homi
 nibus. ; —

ITEM EXPLANATIO DOMINICAE
 ORATIONIS.

Pater noster qui es in caelis. Haec libertatis uox
 est & plena fiducia; ergo his uobis moribus est
 uiuendum. ut filii di & fratres xpi esse possitis.
 Nam patrem suum qua temeritate dicere praes
 sumat qui ab eius uoluntate degenerat. Unde uos
 dilectissimi dignos exhibete adoptione diuina;
 Quo scriptum est quos quot au crediderunt eum
 dedit eis potestatem filios di fieri. Scificetur no
 men tuum. Id est non quo dñs nostris scificetur ora
 tionibus qui semper est scs. sed petimus ut nomen
 eius scificetur in nobis. Ut qui in baptismo eius
 scificamur. in id quod esse coepimus per seueremus.
 Adueniat regnum tuum. Oñs namq; noster quando
 non regnat. maxime cuius regnum est immortale. Sed
 cum dicimus ueniat regnum tuum. regnum petimus
 aduenire ad nos promissum. xpi sanguine & passi
 one quaesitum. Fiat uoluntas tua sicut in caelo & in terra.
 Id est in eo fiat uoluntas tua ut quod tuus in caelo hoc
 nos in terra positi in re praehensibiliter fecerimus.
 Panem nostrum cotidianum da nobis hodie.
 Hic spiritale cibum intellegere debemus. xps em
 panis est noster qui dixit. Ego sum panis uiuus qui
 de caelo descendi. Quem cotidianum dicens. Itanos
 semper in memos praecipit esse peccata. ut digni
 simus caelestibus alimentis. Et dimitte nobis debita
 nostra sicut & nos dimitte nos debitoribus nostris.
 Hoc pactum est. significans non nos aliter peccatorum
 ueniam posse promereri. nisi prius nos in nobis delin
 quentibus alius ueniam relaxemus sicut in euangelio
 dñs noster dicit. Nisi dimiseritis peccata hominibus.
 nec pater uester dimitte peccata uestra.
 & nenos inducas in temptationem. Id est nenos
 patiaris inducti ab eo qui temptat prauitatis auctore.
 Nam dicit scriptura. Oñs in temptator malorum est.
 diabolus uero est temptator. Ad quem euincendu
 dñs dicit. Vigilate & orate ut non intretis in tempta
 tionem. Sed libera nos a malo. Hoc id est. quia
 dicit apostolus. Nescitis quid uobis oporteat orare.
 Unde dñs omnipotens ita a nobis orandus est. ut quae
 quid humana fragilitas cauere aut uitare non praes
 ualet. hoc ille ut possimus propitius nobis conferre

dignetur. Ihs xpi dñs noster qui uiuit & regnat cum do
 patre omnipotente & spu sco per omnia saecula saeculorum.
 AMEN.

ITEM EXPOSITIO ORATIONIS
 DOMINICAE

PATER NOSTER. O que magnifice demonstrati.
 que de seruili condicione filios sibi facit adoptiuos.
 & patre se ab illis uult nominari. Triu enim hic or
 tenduntur. Susceptio dilectionis. quicquid suscipit
 filius ad dilectionem patris. Pater dignitatis. ut
 ser sit dum patrem se habere pro fratre dñm. qui ser
 nature dicitur est. Prohibito supbie. ne glorietur
 diues contra pauperem. & nobilis contra ignobile
 quia om ser sumus. & dñm patrem habemus. & simul
 in unum diues & pauper. dominus & seruus pat
 nr dicunt. QUI ES IN CAELIS. Cur non dixit. qui
 es ubiq; cum dr ubiq; sit. & colum terramq; implerit.
 Ideo in caelis dixit. quo ipse p proph & am ait. Caelu
 mihi sedes est. & terra scabellum pedum meorum.
 Et illic semp oculos eorum dirigens iobal. sicut pat
 mista ait. Adtolas uos oculos meos qui habitas in caelis.
SCIFICATUR NOMEN TUUM. Id est non in te sed in
 nobis. quo nomen tuum semp scm est. A xpo enim
 xpi conus diriuatur. Et ideo dum xpi con uocemur.
 xpi nomen tenemus. Et supplicamus dñm patrem
 ut opera xpi facere ualeamus. & nomen sui pro
 na opera nra in nobis scificetur. **ADUENIAT REG
 NUM TUUM.** Oramus enim ut xps regnet in nobis
 & non diabolus. Ille & non peccatum. Iuxta apostoli
 uocem. qui ait. Non ergo regnet peccatum in uro mo
 tach corpore. Et itcm. uos estis templum di & sp
 di habitat in uobis. Adueniat regnum tuum. Id est
 & ecclesia xpi semp in augmento fidelium crescat. in qua
 regnat dr. Adueniat regnum tuum. Id est dies iudi
 cii. quia tunc diabolus in unum do ye gnate desistet.
 & xps cum scis eius in caelis regnabit. **FIAT UO
 LUNTAS TUA Sicut in caelo & in terra.** Id est
 sicut angelus in caelo sine culpa tibi famulantur. &
 tuas uoluntates obediunt. ita & in caelo in terra sic
 obediunt & famulantur. Aliter uos. sicut in scis. ita
 & in peccatoribus tua uoluntas impleatur. Alit.
 sicut in anima que est pater celestis. ubi & in ma
 no & in intellectu hominis. ita & in carne que e pater
 terrenus tua uoluntas impleatur. Quia scdm
 apostolum. caro concupiscit aduersus spm. &
 sps aduersus carnem. Sicut & in malo loco aposto
 lus declarat dicens. mente seruo legidi. carne u
 logi peccati. **PANEM NRM cotidianum da
 nobis hodie.** In hoc loco panis p omnib; cibis quib;
 uitae humanae sustinetur accipitur. sicut & hodie

per omnem tempus hinc inde ut intelligatur.
Potest et aliter intelligi. Panem nostrum cotidianum
denobis hodie. Id est ad simpsonem cosponit
Xpi. Et adhuc excellenter. scilicet enim ut dicitur
tribuat nobis seipsum qui est panis uiuus. Ipse do-
cente. Ego sum panis uiuus qui de celo descendi.
Hic manifeste ostenditur. qui ante anima sine
spiritali cibo nec corpus sine carnali uiuere uellet.

ET DIMITTE NOBIS DEBITA NOSTRA SICUT ET NOS
DIMITTIMUS DEBITORIBUS NOSTRIS. Hic cecatione
cum deo facimus. si dimittimus dimittet etiam nobis.
iuxta quod ipse dixit. Si enim dimiseritis homini-
bus peccata eorum. et pater uos dimittet etiam uobis pecca-
ta uestra. Si enim dimiseritis. nec pater uos dimittet etiam
uobis. ET NE NOS INDUCAS IN TENTATIONEM.
Non enim postulamus ut non temptemur. quia
qui non est temptatus. non est probatus. Arce-
ni apostolus. Temptatio uos non adprehendat. nisi
humana. Et alibi. Fidelis. autem dicitur qui non patitur
uos temptari supra id quod potestis. sed faciet cum
temptatione etiam prohibitum ut possitis susti-
nere. Et ideo petimus non inducat. id est non sinat
nos induci in temptationem quam sustinere non
possimus. SED LIBERANOS A MALO. Id est. a dia-
bulo. a peccato. scilicet ab omni malo temptabitur.
AMEN. Signaculum est dominice orationis. hoc
est uere uel fideliter. quia omnia ueraciter quae
promittit dicitur.

IN EXPLANATIONE DOMINICAE ORATIONIS;

Quoniam noster qui orantes se ex audire consuevit quibus
uerbis orare debeamus ostendit. O quam fidelis
haec beata nobis oratio est. Cuius ordinem nobis doctor
uitae ac magister caelestis instituit. Quam beati-
ssimam nos esse possumus. si haec orationis dominicae
uerba non tantum officio oris. sed fidelissimae conuer-
sationis actu seruemus. Hanc itaque formam dominus disci-
pulis suis ad spem salutis humanae orandi constituit
dicendo. Pater noster qui es in caelis. Quanta domini
circa nos dilectio. Quanta misericordia eius et pietas. quae
nobis tantae gratiae munus indulget. ut licenter
dominum ad nos nostrum seruum patrem dicere audeamus.
Numquam igitur hoc in ueteri testamento inuenitur
praecipuum populo israel ut diceret pater noster.
Sed dominus insinuat quasi seruientibus. et carnaliter
uidentibus. hoc nomine carnis excitatur. Quid carnis
ut esse filius deus quam pater. Dicunt enim patrem
hoc nomine suppliciter affectus filiorum ostenditur.
Hoc nomine accipitur quae de presumptio impo-
tendi. ex qua petiti sumus. Quid enim filius pe-
tentibus non debet pater. cum dederit quod dicitur filii essent.

Hoc nomine magna cura animam tenet. Ut quid
pat. tanto patre non sit indignus. Hoc nomine. di-
uiter et secundum seipsum nobiliter docet. cum christiani fuerint non
supbire aduersum pauperes et ignobiles qui simul
ad deum dicunt patrem nostrum. Hoc nomine. populus noui
testamenti ut ad deum hereditate uocatur etiam
pater. Hoc nomine. totum et desiderium patris et
totum ostendit. Hic ubi orationibus docet nos
dicitur ut non in multo loqua. nam ponam orationem.
Qui es in caelis. In se et iustis. Non enim dicitur spatio lo-
coque tenet. Sed sicut peccator terrae iudicatur
terra et. et reliqua. sic et iusti. uos estis templum dei.
Sed si fuerit nomen tuum. Non quod ab aliquo nomi-
di fieri possit. cum omni ipse se fieri. Qui ut propheta
fieri estote sic et ego seruum dei dicitur. Sed de circo
se fieri non ipsius postulamus. ut in nobis se fieri
populi iustitiae. per fidem mentium. per gratiam spiritus sancti.
Qua se fieri oratione. ut per huiusmodi dona accipere
possimus. misericordie ipsius. auxiliu necessarium est.
Uerum non est aliqua se fieri oratione. ille qui se fieri
tristis est. Memat regnum tuum. Hic non de optam
ut regna qui uere est. ad se nos se fieri. cuius regnum
nec in terra habet nec in fine. Sed ut illud regnum id est ce-
leste quod nobis promissum adueniat. Sed magne fiduciae
et sinceris conscientie est. hoc domini regnum ut adueniat
et confidenter optare. Et de circo quia ut regnum.
diuinitatem semper oramus. Talem nos in fide domini et in mi-
sericordia ei exhibere debemus. ut futurum regno dignum et
se possimus. Fiat uoluntas tua. Non enim quisquam est
quod sistere aut contra dicere possit. neque uelut fa-
ciat cum uoluntate ei et in caelo et in terra cuncta consist-
tant sed ut in nobis uoluntas illius fiat oramus. Uoluntas
autem dei est ut toto corde ei credentes haec fieri prae-
cipit impleamus. De qua uoluntate dei apostolus testatur
dicens. Uoluntas dei est sanctificatio uestra ut abstineatis uos
a carnalibus desideriis. De qua et dominus in euangelio locu-
tus est dicens. Haec est autem uoluntas patris mei qui
me misit ut omnis qui uidet filium et credit in eum ha-
beat uitam aeternam. Sicut in caelo et in terra. Hoc ora-
mus ut sicut in uoluntate ab angelis fideliter custoditur
in caelis. Ita quoque. anobis religiosa ac fidei deuotione
semper seruetur in terra. Quae uoluntas ut in nobis rite
possit impleri. sine intermissione diuine dignationis
auxilium postulandum est. Uel certe fiat uoluntas tua
sicut in caelo et in terra. Ut sicut in caelo. id est in sanctis
accipitibus hominibus dei uoluntas impletur. Ita
quoque in terra id est in his qui necdum crediderunt
per quod uoluntas fidei et ueritatis cognitione ut dei fiat
uoluntas oramus. Panem nostrum cotidianum danobis
hodie. Duplici modo hoc dominum dictum intellegimus.
Primum ut non aliud quam cotidianum dictum postulemi

21

Non enim iubemur diuitias petere aut affluentiam
 saecularium rerum. Sed panem cotidianum qd̄ xp̄i. an̄
 fide uiuentib; & futurā gloriā expectantib; ad prae-
 sentem uitam solūmodo necessarium est. Dicente apos-
 tolo habentes uictum & tegumentum his contenti sumus.
 Idipsum quoq; & salomon euidenter ostendit. Usus in-
 quit hominis panis aqua et uestimentum. Sed cum dicim̄
 hodie docemur de praesenti tantū die non de omnium
 tempore cogitare. Ne mens n̄ra saeculari sollicitudine
 occupetur. Secundum quod dñs alio loco demonstrat
 dicendo. Nolite cogitare de crastino. Crastinus enim
 dies sollicitus sollicitus erit sibi ipse. Hoc autē spiritaliter
 nobis praeceptum esse debemus aduertere ut panē coti-
 dianū petamus. Id est ut panem illū caelestē & spiritalem
 quē cotidie ad medellā animae et spem aeternae salutis
 accipimus. De quo dñs ait in euangelio. panis caelestis caro
 mea est quem ego dabo pro uita mundi uita. Et hunc
 ergo panem cotidie postulare iubemur. Id est ut praestari
 te dñi mā cotidie panem corporis dñi digni accipere me-
 reamur. Ait enī apostolus. probet se homo & sic de pane
 dñi manducet & de calice bibat. Et iterum qui mandu-
 cat panem dñi indigne & calicem bibit reuerit cor-
 poris & sanguinis dñi. Unde non immerito orare debem̄
 ut hunc panem caelestē cōditie mereamur accipere. Ne
 aliquo interueniente peccato ac opore dñi separemur.
 55 **E**t dimitte nobis debita n̄ra sicut & nos dimittimus debi-
 55 toribus n̄ris. Iusta plane ac necessaria haec omnibus
 uox est. Primo ut peccatores nos esse confiteamur.
 Dehinc ut sic adō nobis oremus dimitte peccata quem ad-
 modum peccantib; in nobis ipsi dimittimus. Quod simi-
 lime faciamus. Ipsi nos apud dñm reos uerbis n̄ris efficiamus
 dicente scriptura. Laqueus fortis est uiro propria
 labia. Unde non immerito & salomon dominicae huius o-
 rationis formam p̄ spm̄ sc̄m non ignorauit ante pr̄ mo-
 nuit dicendo. Non mentieris uerbu intua oratione
 Quis enim audeat. aut quomodo potest dō in oratione
 mentiri. Nisi forte is qui secundū dominicam orationē
 adō peccatorum ueniam postulans ipse in se peccantibus
 non dimittit non retinet dictum diuinum. Homo homi-
 ni seruas iram & adō quaerit propitiationem. Et ipse in
 homine similem tibi non habet mān & dñm pro peccatis ex-
 orat. Hoc autem alio loco ipse dñs aperitissime manifestat.
 Proferens serui illius debitoris exemplum cui plurimū
 debenti rogatus dñs debitum omne concesserat. Qui
 cum post inluctum debitum conseruo suo sibi nollet ipse
 dimittere. in carcerem traditus & damnatus in poena est.
 55 **B**ene nos inducas in temptationem sed libera nos a malo.
 Temptationis huius duplex ratio & causa diuersa est.
 7) Quia alus per peccatum temptationis causa inferitur ad e-
 mendationem alus ad fidei probationem inferitur ad glo-
 riam secundum illud iacobi. Beatus uir qui suffert

temptationem quia cum probatus fuerit accipiet coro-
 nam uitae quā repromisit d̄ diligentibus se. Non
 enim sic oramus ut temptationem quam scimus esse uul-
 lem penitus recusemus. Dicente dauid. Probame dñe
 & tempta me. ure renes meos & cor meum. Cum & ian
 sc̄m habraam sci. unus p̄ temptationem recte fidei glo-
 riam consecutum. Beatum quoq; apostolum ad pro-
 fectum fidei suae traditū temptationib; legimus
 Quicumq; se temptationis auctorem ad dño postula-
 re & responsū est illi. Sufficit tibi gratia mea. Nam
 uirtus in infirmitate perficitur. Non ergo ne in totū
 temptemur oramus sed ne supra quam uirtus fidei pa-
 titur temptationi tradamur. Quod idipsum in alio li-
 bro euangelii euidenter ostensum est. Sic enim scrip-
 tum est & uenos inferas in temptationem quam sufferre
 non possumus. Apostolus quoq; ut hoc ipsum ostenderet
 ita testatus est dicendo. Fidelis autē d̄s qui non patietur
 uos temptari super id quod non potestis sed faciet cum
 temptatione & iam transgressum ut possitis tolerare.
 Et ideo non illam temptationem a nobis auferri quae esse
 potest utilis deprecamur sed illam quae ad fidei n̄rae
 subuersionem modum infirmitatis excedit.
 55 **S**ed libera nos a malo. Necessarie in fine orationis
 & iam liberari nos postulamus a malo qui fidem n̄ram diuer-
 sis temptationibus cotidie obpugnare non desinit.
 A quo nos non immerito cotidiana oratione deprecamur.
 ne in missionibus ipsius impediti praeccepta diuina mini-
 me possimus implere. Uniuersa igitur quae fidei ac
 salutis n̄rae necessaria sunt. in hac breuitate orationis
 dominicae continentur. Dum professionem nominis
 patris confitemur. Dū sc̄ificationem in esse nobis ipsius
 nominis postulamus. Dum aduenire regnum petimus
 Dum uoluntatem eius in nobis fieri deprecamur.
 Dum patriam uel terrenam uel caelestē ad spem salutis
 n̄rae cotidie exoramus. Dum peccatorum ueniam im-
 ploramus. Dum grauem temptationem auferri a no-
 bis oramus. Postremo dum a malo nos liberari qui est
 auctor nominis peccati indefinenter ad dño postulamus.
 Sicut in decalogo in duabus tabulis scripto tres ad dñm.
 quattuor ad homines pertinent. Sic in dominica oratio-
 ne tres ad spiritualia. Quattuor dicuntur ad temporalia.
 Nam sc̄ificatio nominis d̄i. & aduentus regni. & uoluntas
 in caelo & in terra ad aeternam attinent. Panis uero
 cotidianus. & dimissio. et non induci in temptationem.
 & liberari a malo. ad temporalia pertinent. Sicut
 in tribus prioribus de calogi mandatis dilectio d̄i.
 & septem reliquis dilectio proximi. Ita & in oratio-
 ne dominica tria priora amore d̄i. quattuor sequen-
 tia amore in proxi mi do cent.